

SEURAKUNNAN PÄIVÄNAVAUKSET NUORTEN NÄKÖKULMASTA

- Selvitys Auran yhtenäiskoulun 6-9-luokkalaisten päivänavauksista

Mervi Kuusisto

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

Kirkon nuorisotyönohjaajan

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kuusisto, Mervi. Seurakunnan päivänavaukset nuorten näkökulmasta; selvitys Auran yhtenäiskoulun 6–9-luokkalaisten päivänavauksista. Pieksämäki, kevät 2015, 62 s. 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillinen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli kartoittaa, mitä Auran yhtenäiskoulun 6–9-luokkalaiset toivovat seurakunnan päivänavauksilta ja kuinka he kokevat päivänavaukset tällä hetkellä. Halusin selvittää, kuinka hengellisyyttä ja uskoa tulisi käsitellä niin, että nuoret kokisivat sen läheiseksi osaksi elämäänsä ja kouluarkeaan. Tavoite oli saavuttaa tutkimustuloksia, joita seurakunnan työntekijät voivat hyödyntää kehittämällä päivänavauksia vastaamaan nuorten ajatuksiin. Nuorten ajatuksista nousevien kokonaisuuksien kautta tuetaan myös heidän hengellistä kasvuaan ja kehitystään kehittämällä päivänavauksia heidän ymmärryksensä mukaiseksi.

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössäni käytin kvantitatiivista tutkimusta. Tutkimusaineistoin keräsin kyselylomakkeella Auran yhtenäiskoulun 6–9-luokkalaisilta. Kysely toteutettiin keväällä 2014 yhtenäiskoulun tiloissa, jolloin 6–9-luokkalaista oppilaita oli yhteensä 217. Kyselyyn vastasi 189 oppilasta.

Tutkimus osoitti, että nuoret kaipaavat päivänavauksien toteutukseen erilaisia virikkeellisiä osia perinteisten menetelmien tilalle. Musiikki osana päivänavauksia koettiin tärkeäksi ja nuoret toivovat käytettävän erityisesti hengellistä nuorisomusiikkia veisujen ja virsien sijaan. Päivänavauksien toivotaan käsittelevän nuorten elämään liittyviä aiheita, kuten ystävyyttä, perhettä, rakkautta ja seurustelua. Myös kristillisyyteen liittyvät aiheet kiinnostavat osaa nuorista, mutta niitä tulee käsitellä ymmärrettävällä tavalla. Kaikista tutkimustuloksista voidaan tehdä johtopäätös, että nuoret kaipaavat hengellisyyden käsitteilyä lähemmäs heidän oman elämän aiheita.

Avainsanat: päivänavaus, kouluuyhteistyö, hengellisyys, nuori, kvantitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Kuusisto, Mervi. Evangelical-Lutheran Church school day opening devotions experienced by youngsters; a quantitative study of the Evangelical-Lutheran Church school day openings in Aura comprehensive school. Pieksämäki, spring 2015, 62 p, 1 appendix. Language: Finnish, Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Social Services, Opinion in Christian Youth Work, Degree: Bachelor of Social Services

The aim of the study was to map out the preferences of Aura comprehensive schools 6–9 graders for church school day opening devotions and how they currently experience them. I wanted to find results that clarify how spirituality and religion should be dealt with so that the young would feel that it is in close relation with their every day life and school days. The aim was to map out results that the church employees can use to improve the school day opening devotions to respond to youths thoughts. With the topics from the youth's mindset, the school day opening devotions can be developed to support the spiritual growth of the youth.

The method used in the study was quantitative research. The research data was collected by using a questionnaire presented to 6–9 graders of Aura comprehensive school. The survey was carried out during the spring of 2014 in the school's facilities with 217 students. In total 189 students answered the questionnaire.

The study proved that the youngsters wish to have different kinds of stimulating parts to replace the more traditional methods. Music was considered to be important and the young in particular wished for spiritual youth music to be used instead of traditional church songs and hymns. It is requested that the school day opening devotions deal with topics that are related with the life of the young; such as friendship, family, love and dating. Also topics about Christianity appeal to a part of the youth, but the topics should be dealt with in an understandable manner. As a whole, the research results can be used to create a conclusion that the young hope for the spiritual topics to deal with in a manner closer to their every day life.

Keywords: school day' opening devotions, school collaboration, spirituality, youth, quantitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTYVÄ NUORI	7
2.1 Nuoruusiän kehitysvaiheet	7
2.2 Nuoren kasvuympäristöt.....	9
2.2.1 Koti	9
2.2.2 Koulu	10
2.2.3 Vapaa-aika	11
2.3 Nuoren uskonnollinen maailma.....	12
2.3.1 Nuoren hengellinen ajattelu ja uskonnollinen kehitys	13
2.3.2 Rippikoulun merkitys	14
3 SEURAKUNTA KOULUSSA	16
3.1 Koulun ja seurakunnan yhteistyö	16
3.2 Koulun uskonnonopetus	19
3.3 Uskonnonvapaus	21
3.4 Päivänavaukset	22
3.4.1 Mitä ovat päivänavaukset?	22
3.4.2 Päivänavauksien merkityksellisyys ja mahdollisuus..	23
4 SEURAKUNTA AURAN YHTENÄISKOULUSSA	26
5 NUORISOTYÖTÄ NUORTA KUULLEN	28
6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	30
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
7.1 Kohderyhmä	31
7.2 Tutkimusmenetelmät	31
7.3 Kyselylomake ja kyselyn toteutus	32
7.4 Tulosten käsittely	35
8 TUTKIMUSTULOKSET	36
8.1 Tutkimukseen vastanneet nuoret	36
8.2 Päivänavauksien tilanne tällä hetkellä.....	37
8.3 Nuorten toiveet päivänavauksien suhteen	39
8.4 Kyselylomakkeen arviointi.....	45
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	47

9.1 Tulosten hyödyntäminen työelämässä	47
9.2 Tutkimuksen arviointi	51
LÄHTEET.....	53
LIITE 1: Kyselylomake.....	57

1 JOHDANTO

Seurakunnan ja koulun yhteistyö on puhuttanut paljon viime vuosina. Joka keväisen *Suvivirsi*-keskustelun rinnalle nousi vuonna 2014 merkittäväksi puheenaiheeksi myös seurakuntien toteuttamat koulujen päivänavaukset. Koulujen uskonnollisia tilaisuuksia pidetään ongelmallisina uskonnonvapautteen vedoten. (Wikman 2014, 6.) Seurakuntien pitämien päivänavauksien toteutus, ja erityisesti niiden merkitys nuorille, jää usein yleisten keskustelujen varjoon puhuttaessa seurakunnan toiminnasta koulussa. Kouluyhteistyö on seurakunnan nuorisotyössä yleistä ja päivänavaukset ovat yksi yhteistyömuoto. Tämän vuoksi on merkittävää kiinnittää huomiota, kuinka päivänavauksia toteutetaan.

Myös nuorten osallisuus ja vaikuttaminen on ollut viime vuosina nuorisotyön kentällä esillä. Aihe on erityisen ajankohtainen myös kirkon palveluiden piirissä, sillä vuoden 2015 alussa kirkkojärjestyksessä astui voimaan muutos, jonka mukaan seurakuntien päätösten valmisteluissa tulee arvioida ja ottaa huomioon päätösten vaikutukset lapsiin. Tämän vuoksi päivänavauksiakin on ajankohtaista tarkastella siitä näkökulmasta, kuinka nuoret kokevat päivänavaukset ja mitä nuoret todella haluavat erityisesti seurakuntien päivänavauksilta.

Edellä mainitut huomiot seurakuntien päivänavauksien toimivuudesta sai minut pohtimaan, kuinka päivänavaukset toimivat oman työalueeni kentällä. Lähdin kartoittamaan asiaan tutkimuskyselyn kautta, joka toteutettiin Auran yhtenäiskoulun 6–9-luokkalaisille. Tässä opinnäytetyössä kerron tutkimukseni eri työvaiheista, tutkimustuloksista ja niiden johtopäätöksistä. Ennen varsinaisen tutkimuksen käsittelyä avaan keskeisiä käsitteitä ja kokonaisuuksia, jotka liittyvät tutkimuksen kohderyhmään sekä tutkimustuloksiin. Työn loppupuolella keskityn käsittelemään tutkimuksessa esille tulleita kokonaisuuksia työelämän kehittämisen kannalta sekä tiivistämään opinnäytetyön prosessin vaikutuksia ammatillisuuteen ja ammattiosaamiseen. Opinnäytetyön työyhteistyökumppaneina ovat olleet Auran seurakunta ja Auran kunnan yhtenäiskoulu.

2 KEHITTYVÄ NUORI

Tässä luvussa käsittelen nuoren kehitystä ja nuoren elämään liittyviä keskeisiä sisältöjä sekä tuon ilmi nuoren hengelliseen kasvuun liittyviä vaihteita ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Nuorilla tarkoitetaan yleisesti 14–17-vuotiaita, mutta suuremmassa mittakaavassa nuorilla tarkoitetaan 7–29-vuotiaita (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a.). Nuori-käsite on siis laaja ja jakautuu moneksi eri nuoruusvaiheeksi. Seuraavat tekstisisällöt kuitenkin käsittelevät nuoren ikävuosia 12–16 välillä eli 6–9-luokkalaista.

2.1 Nuoruusiän kehitysvaiheet

Nuoruus on hyvin merkittävää aikaa identiteetin kehittymisen kannalta. Iän tuomien mahdollisuuksien seurauksena nuori rakentaa ja muokkaa juuri tässä kehitysvaiheessa omaa persoonallisuuttaan pysyväksi. Vaikuttavia tekijöitä persoonallisuuden kehittymiseen nuoruusiän tapahtumaketjun vaikutusten lisäksi ovat aikaisemmat kehitysvaiheet, synnynnäisen kasvun ja kehityksen voima, pyrkimys kohti aikuisuutta sekä nuoren ja ympäristön vaikutus. Nuoren itsenäisyyden rakentumisen edellytykseksi nuoren on ratkaistava ikäkauteen kuuluvat kehitykselliset tehtävät, joita karkeasti lueteltuna ovat: irrottautuminen lapsuuden vanhemmista, oman ruumiinkuvan, seksuaalisuuden ja seksuaalisen identiteetin jäsentyminen puberteetin johdosta ja ikätovereiden apuun turvautuminen kasvun ja kehityksen aikana. (Aalberg & Siimes 2007, 67–68.)

Nuoruus on siis hyvin suurten ja haastavien muutosten aikaa. 6–9-luokkien aikana nuoressa tapahtuu monia muutoksia ja nuoruusiän vaiheet eroavat suuresti kyseisen ikäkauman sisällä. Nuoruusikä voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: varhaisnuoruus 12–14, varsinainen nuoruus 15–17 ja jälkinuoruus (Aalberg & Siimes 2007, 68). Kyseisestä jakaumasta voi nähdä, että 6–9-luokkalaisten ikävuosiin kuuluvat sekä varhaisnuoruus, että varsinainen nuoruus. Jälkinuoruus kuuluu myöhempään ikävuosiin ja siksi sitä ei ole oleellista avata tässä yhteydessä tarkemmin.

Varhaisnuoruudessa puberteetin mukana tuomat muutokset nuoren kehossa aiheuttavat levottomuutta ja kiihtymystä. Kokemus omasta itsestään saattaa vaihdella nopeasti ja

tämä aiheuttaa nuorella hämmennystä. Fyysinen kasvu sekä itsenäistymistarpeet asettavat nuoren ristiriitaan, tämän seurauksena esimerkiksi nuoren suhde vanhempiin vaihtelee aaltomaisesti: välillä hän palaa lapsenomaisuuteen, välillä taas korostaa omaa itsenäisyyttään. Tämä saattaa aiheuttaa kiistoja nuoren ja vanhempien (sekä muiden auktoriteettien) välillä myös aivan arkipäiväisissä asioissa. Erityisesti tässä ikävaiheessa nuori kokeilee ja etsii itselleen arvoja sekä normeja ja on näiden suhteen määrätietoisempi kuin aiemmin. Kavereiden kanssa oleminen on tärkeää ja kokoontuminen spontaanisti tietyille paikoille on tyypillistä. Tämän ikäryhmän kaveriporukat ovat usein massaryhmiä, joissa kokoava ja hallitseva tekijä on yhteenkuuluvuuden tunne. Varhaisnuoruus on kuohuttavaa aikaa ja siinä tapahtuu lukuisia mielenmuutoksia lyhyessä ajassa. Nuoren saattaa olla vaikeaa ymmärtää ja sietää tunteitaan: ärtyneisyyttä ja levottomuutta. Tähän kaikkeen myllerrykseen nuori tarvitsee tuekseen toisia nuoria ja perheen ulkopuolisia aikuisia. (Aalberg & Siimes 2007, 68–69, 71.)

Varsinaisessa nuoruusiässä nuori on saanut osittain hallintaansa varhaisnuoruudessa syntyneen yllykepaineen ja on alkanut sopeutua muuttuneeseen ruumiinkuvaansa. Erityisesti seksuaalisuuden kehitys on keskeistä, tässä ikävaiheessa nuoren oma seksuaalisuus ja seksuaalisuuden vaikutus hänen ihmissuhteisiin hakee muotoaan. Kavereiden merkitys nuoren persoonallisuuden kasvuun on keskeisessä merkityksessä ja ystävien ja mahdollisten seurustelukumppaneiden rooli korostuu. Tässä nuoruuden vaiheessa kaveriporukat ovat aiempaa tiiviimpiä ja eriytyneimpiä. Ryhmiä yhdistävät usein jokin yhteinen ideologia tai harrastus ja ne ovat aiempaa pienempiä. Varhaisnuoruuden aiheuttaman hämmennyksen kokeneesta nuoresta tulee tässä ikävaiheessa aktiivinen, kantaaottava sekä omia kykyjään etsivä ja käyttävä nuori. (Aalberg & Siimes 2007, 69–71.)

Nuori tarvitsee omaan kehitykseensä ikätovereitaan ja ryhmää sekä varhaisnuoruudessa että varsinaisessa nuoruudessa. Ryhmistä ja kaveriporukoista ulkopuolelle jääminen aiheuttaa yksinäisyyttä, joka häiritsee nuoren tervettä psyykkistä kehitystä (Aalberg & Siimes 2007, 73.) Käsitellyissä nuoruusvaiheissa persoonallisuuden rakentuminen on vielä kesken. Nuori etenee varhaisnuoruuden lapsenomaisuudesta kohti nuoren aikuisen psyykkisiä rakenteita ja tätä taustaa vasten nuori on kypsytymätön. Tämän vuoksi nuoruuteen kuuluu keskeisesti lyhytjännitteisyyttä, yhdessä hetkessä elämistä ja nopeasti asiasta toiseen siirtymistä. Tämä kypsytymättömyys on nuoruusajan rikkautta!

2.2 Nuoren kasvuympäristöt

2.2.1 Koti

Kodin ja kotikasvatuksen merkitys nuoren kehitykseen alkaa jo lapsen syntyessä. Lapsen syntyessä tiettyyn perheeseen ja yhteiskuntaan, hän on astunut maailmaan jota ei voi itse valita. Näin ollen lapsen omat vaikutusmahdollisuudet elämänsä varhaiseen kuluun ovat pienet. Nuoruusiässä kodin ja erityisesti vanhempien rooli korostuu, siksi tässä yhteydessä keskitytään käsittelemään kodin vaikutusta juuri nuoruusiässä, ei niinkään kokonaisvaltaisesti elämän alusta asti, vaikka kotikasvatus syntymästä asti vaikuttaa väistämättä myös nuoruuteen.

Kuten aiemmassa tekstissä on tullut ilmi, itsenäistyminen kuuluu merkittävästi nuoren kehitysvaiheisiin. Itsenäistyminen ei kuitenkaan merkitse vanhempien ja nuoren välistä kiintymyssiteiden katkaisemista. Lapsuudessa turvallisesti kiintyneen nuoren itsenäistyminen on helpompaa, kuin turvattomasti kiintyneen. Nuori siis tarvitsee edelleen vanhemmiltaan turvaa ja rakkautta, jolla vahvistetaan sitä tunnetta, että nuorta ei hylätä nuoruusiän ja itsenäistymisen myötä. Tehtävä ei välttämättä ole helppo, sillä mahdolliset nuoruusiän oirehdinnat, kuten aggressiivisuus vanhempia kohtaan, törkeät puheet, päihdekokeilut ja muut iän tuomat uhmat saattavat helposti ajaa vanhemmat välinpitämättömyyteen nuoren rynnätessä kohti aikuisuutta kertaheitolla. On tärkeää erottaa raja sallivuuden ja nuoren jättämisestä oman onnensa nojaan – välillä, jatkuva aikuisten osoittama ’ymmärrys’ kaikkia kokeiluja vastaan ei tue nuorta hänen kehityksessään. Aikuisten omista mielipiteistä on pidettävä kiinni, mutta he eivät saa nujertaa nuorta. (Sinkkonen 2010, 85–87.)

Nuoren kasvatukseen vaikuttavat muun muassa vanhempien oma elämäkokemus, perhetausta, koulutus, temperamentti, persoonallisuus ja elämäntilanne. Tämän lisäksi myös vallitsevat asenteet ja arvot ovat merkittävässä asemassa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.) Kodin merkitys nuoren kehitykseen ei ole yksiselitteinen. Voidaan ajatella, että viimeistään nuoruusiän tuomien kasvatushaasteiden myötä vanhempien koko lapsen ikäinen kasvatus tulee koetuksella. Rajat luovat turvaa ja rakkautta, mutta tulee antaa myös tilaa itsenäistymiselle. Nuori alkaa entistä enemmän tehdä itsenäisiä valintoja ja irrottamaan arvo- ja ajatusmaailmaansa vanhempiensa ajatuksista. Aikuisten

omat arvot ja mielipiteet eivät saisi liikaa rajata nuoren omia tavoitteita rakentaa käsitteitä ympärillä olevista asioista. Vastavuoroinen kunnioitus ja toimiva dialogisuus kaikkien osapuolien näkemyksiä ja ajatuksia kohtaan ovat avainasemassa, jotta nuorelle voidaan luoda hyvät lähtökohdat aikuisuuteen. Suurin kasvatusvastuu on ensisijaisesti nuoren vanhemmilla. Jos kaikki ei kuitenkaan mene nuoren elämässä suunnitelmien mukaan, kodin ja koulun yhteistyö korostuu. Nuoren ongelmat saattavat pysyä kotona piilossa, mutta purkautua koulumaailmassa esimerkiksi luvattomina poissaoloina. (Lämsä 2009, 55.)

2.2.2 Koulu

Koulu yhteiskunnallisena laitoksena on keskeinen osa nuoren ihmisen elämää aina lapsuudesta varhaisaikuisuuteen saakka. Useimmat lapset ja nuoret viettävät elämästään 12 vuotta koulussa, joten on selvää, että myös koulu- ja oppilaitosmaailma on keskeinen paikka nuoren persoonallisuuden rakentumiselle.

Koulu ei ole nuorelle pelkästään kognitiivisten tietojen omaksumisen paikka, vaan elin-tila, jossa monet elämänarvoihin, ihmissuhteisiin ja identiteettiin liittyvät kysymykset aktivoituvat. Nuori tuo mukanaan koulumaailmaan oman perhetaustansa, mutta samalla myös koettelee omien lähtökohtiensa kestävyyttä ja etsii omaa suuntaa elämälleen. (Kettunen 2013, 171.) Koulu yhteisönä asettaa nuoren hakemaan omaa asemaansa suhteessa itseensä, sekä muihin. ”Kelpaanko minä?” on kysymys, joka pyörii monella nuorella mielessä yhteenkuuluvuutta kaivaten. Koulu organisaationa puolestaan haastaa nuorta sopeuttamaan omaa käytöstään suhteessa koulun sääntöihin, osallisuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin. Onnistumisen kokemukset (tai epäonnistumiset) ja koulussa pärjääminen muokkaavat nuoren identiteettiä sekä itsetuntoa. Koulu omana ympäristönään luo puitteet sekä oppimiselle, että ihmissuhteiden rakentumiselle. (Lämsä 2009, 35.) Tämän vuoksi koulu on myös tärkeä sosiaalisen pääoman, kuten kaverisuhteiden näkökulmasta.

Koulun merkitys vaikuttavana tekijänä nuoren kehitykseen nousee merkittäväksi, koska nuori viettää suuren osan päivästä juuri koulun toimintaympäristössä. Oppivelvollisuuden vuoksi koulussa käynti ei myöskään ole vapaaehtoista. Näin ollen kouluympä-

ristön valitseminen osaksi elämää ei ole asia, johon nuori itse pystyy vaikuttamaan. Tästä syystä koulu eroaa suuresti esimerkiksi nuoren vapaa-ajanviettoympäristöistä.

2.2.3 Vapaa-aika

Nuoren elämä koti- ja kouluympäristöjen ulkopuolella saattaa olla hyvin aktiivista. Aiemmin tuotiin ilmi, kuinka suuri merkitys kavereilla on nuoruudessa. Kouluympäristön lisäksi kaverisuhteita luodaan vapaa-ajalla erilaisten harrastusten ja muiden vapaa-aikaviettojen parissa. Vapaa-aika ja harrastukset eivät kuitenkaan merkitse nuorelle väistämättä pelkästään kaverisuhteita ja mukavia kouluaherruksesta erottavia aktiviteetteja.

Nuoruudessa kiintymyssuhteiden painopiste siirtyy vähitellen omista vanhemmista kodin ulkopuolisiin ihmisiin. Näitä voivat olla läheiset ystävät ja seurustelukumppanit, mutta monet nuoret etsivät myös aikuisia, joihin purkaa erilaisia tunnelatauksia. Vapaa-ajalla näitä henkilöitä voivat olla esimerkiksi urheiluvalmentajat tai nuorisotyöntekijät. (Sinkkonen 2010, 93.) Seurustelu- ja kaverisuhteissa toimiessa (tai myös näiden puuttuessa) ja oman identiteettinsä etsimisessä nuori pyrkii löytämään vastausta hyväksytyksi tulemiseen. Ilmeistä on, että jokainen kokee tässä elämäntilanteessa sekä positiivista että negatiivista vastakaikua oman itsensä suhteen; tulee otetuksi vastaa sekä torjutuksi samalla saaden kokemuksia omasta riittävydestään ja riittämättömyydestään. (Kettunen 2013, 171.)

Nuoret viettävät vapaa-aikaansa hyvin eri tavalla, ja nuorten toimintaa toteuttavat myös monet eri tahot. Esimerkiksi järjestöt ovat merkittävä osa suomalaista nuorisotyötä (Söderlund 2012, 193). Toiset nuorista saattavat hakeutua aktiivisesti kunnan järjestämään vapaa-ajan toimintaan, toiset taas ovat aktiivisia seurakunnan toiminnassa. Osalle nuorista esimerkiksi nuorisotila saattaa olla luotettava paikka kokoontua ja kohdata aikuinen työntekijä, toiset saattavat kokea tilalle menemisen ahdistava ja pelottavana ajatuksena. (Kiilakoski 2012, 125.) Jotkut nuorista pitävät enemmän urheilusta, toiset taas luovista aineista. Näin ollen on itsestään selvää, että myös nämä monet aikuiset, jotka tahoillaan tekevät työtä nuorten parissa, ovat merkittävässä roolissa nuoren elämässä.

Edellisissä kappaleissa käsiteltiin, kuinka koti ja koulu sekä niiden välinen yhteistyö luovat nuoren kasvulle kivijalan. Tällaisessa toimivassa kasvatuksessa myös vapaa-aika harrastuksineen tarjoaa nuorelle mahdollisuuksien maailman. Mikäli kotoa ja koulusta löytyvä tuki ei ole riittävää, myös vapaa-aika saattaa näyttää armottoman puolensa. Vailla ohjattua vapaa-ajan toimintaa oleva nuori, saattaa hakeutua muiden kaltaistensa nuorten seuraan, jolloin ”katu kasvattajana” voi näyttää kovat puolensa. (Lämsä 2009, 55.)

Nuorille laaditulla nuorisolailla pyritään muun muassa tukemaan nuoren kasvua ja itseenäistymistä ja edistämään nuoren sosiaalista vahvistamista. (Nuorisolaki 2006.) Kyseisessä laissa on useita pykälää, jotka koskevat erityisesti vapaa-ajalla toteutettavien palveluiden merkitystä nuorten elämässä. Näin ollen voimme todeta, että myös kodin ja koulun ulkopuolisella elämällä on suuri merkitys nuoren maailmaan.

2.3 Nuoren uskonnollinen maailma

2.3.1 Nuoren hengellinen ajattelu ja uskonnollinen kehitys

Nuorten hengelliseen ajatteluun vaikuttaa monia eri tekijöitä. Uskonnollisten asioiden käsittely, niiden kiinnostavuus ja kokeminen, ovat hyvin henkilökohtaisia asioita. Millä tavalla nuori kokee esimerkiksi uskonnolliset tilaisuudet, on suuri merkitys siihen, kuinka hengellisyyttä tulee lähestyä. On tärkeää pohtia, mitkä elementit vaikuttavat nuoren hengellisyyteen, sen kasvuun ja kokemukseen. Ihmisellä on itsessään ”hengellinen luonto”, sillä hän kykenee uskonnollisiin kokemuksiin aivan samoin, kun hän pystyy kokemaan jotain kauniina tai rumana tai kokemalla tunteen, että jokin on oikein tai väärin (Wikström 2000, 64).

Nuoren hengellistä elämää käsitellessä voidaan puhua myös nuoren spiritualiteetista, joka tarkoittaa kristillisen kirkon mukaan hengellistä elämää ja sen hoitamista. Yleisellä tasolla spiritualiteetin voi mieltää kaikkia ihmisiä koskevaksi, jolloin se ei ole vaadi ulottuvuutta uskontoon, mutta tässä yhteydessä puhutaan nimenomaan kristillisestä spiritualiteetista, joka viittaa ihmisen henkeen ja yksilölliseen Jumala-suhteeseen. Nuoruuden myllerryksen keskellä nuori kaipaa vastauksia elämän suuriin kysymyksiin: Onko

Jumala olemassa? Miksi Jumala sallii kärsimyksen? Mitä on kuoleman jälkeen?, ja niin edelleen. Spiritualiteettitutkijan David Hayn mielestä uskontokasvatuksen keskeinen tavoite on vahvistaa nuorena olevaa synnynnäistä spiritualiteettia ja herkkyyttä, näin ollen nuoren pohtimiin kysymyksiin reagoiminen on ensisijaisen tärkeää. (Tuominen 2005, 35, 37, 39.)

Uskonnollista kehitystä tutkiessa on kiinnitettävä merkittävää huomiota lapsen ja nuoren kehitykseen eri ikävaiheissa, sillä muutokset yksilössä tapahtuvat nimenomaan iän myötä. Uskonnollisesta kehityksestä on monia eri teorioita, yksi niistä on Jean Piaget'n teoria ajattelun kehityksestä. Piaget'n teorian mukaan uskontokasvatuksen kannalta oleelliset asiat liittyvät erityisesti uskonnollisten asioiden kriittiseen epäilyyn ja uskonnollisten käsitteiden ymmärtämiseen. Hän jakaa kehitysteorian neljään eri tasoon, josta formaalisten operaatioiden vaihe koskettaa nuoria 12 ikävuodesta eteenpäin. Tässä vaiheessa nuoren ajattelu irtaantuu konkreettisista tapahtumista ja käsitteellistyy. Näin ollen myös ongelmanratkaisukyky kehittyy ja nuoren omakohtaisuus lisääntyy moralistisessa ja maailmankatsomuksellisessa ajattelussa. Keskeisin huomio Piaget'n teoriassa on se, kuinka formaalisten operaatioiden vaiheeseen siirtyessä nuoren on helpompi ymmärtää raamatun kielikuvia, vertauksia ja symboleja. Tämä puolestaan tukee sitä, että nuoren on helpompi ymmärtää mistä kristinuskossa on kysymys. Kyseinen vaihe on riskialtista siihen, että nuoren on helpompi jättäytyä taka-alalle uskonnollisten kysymysten pohdinnasta kuin ryhtyä ratkaisemaan niitä. Nuori saattaa helposti myös tukeutua lapsenomaiseen uskonnolliseen ajatteluun. Kehitysvaiheen haasteena on myös tieteellisen ja uskonnollisen ajattelun suhde ja niiden yhteen sopimattomuuden ristiriita. (Pruuki 2010a, 222, 225–226.)

Rankalainen Jean Pierre Deconchy tutki Piaget'n mallia hyödyntäen myös uskonnollista ajattelua. Hän erotti kolme kehitysvaihetta, joista toinen vaihe osui 11–14 ikävuosiin. Tässä nuorten ajattelussa korostuivat persoonallisemmat teemat kuin aiemmassa kehitysvaiheessa: Jumalaan liitettiin vanhempiin tai muihin aikuisiin liittyviä ihmisenkaltaisia piirteitä, mutta eritavoin kuin aikaisemmin. Oikeudenmukainen, hyvä ja voimakas jumalakuva nousi esiin, ajattelutapa oli muuttunut selvästi käsitteellisemmäksi. 14 ikävuodesta eteenpäin Jumalaa ei enää hahmotettu ihmisen tavoin, jumalakuvaan tuli mukaan sisäistyneet piirteet. Näin ollen nuorten mielikuvista nousi esiin pyrkimys kuvailla ihmisen ja Jumalan välistä suhdetta; Jumalaan liitettiin rakkauden ja luotettavuuden

ominaisuuksia. (Pruuki 2010a, 226–227; Pruuki 2010b, 52–53.) Piaget'n ja Doconchyn teorioissa keskeistä on kehitysvaiheiden muutos juuri 12-ikävuodesta eteenpäin, jolloin uskonnollinen kehitys siirtyy lapsen uskosta kriittisempään ja syvällisempään ajatteluun. Tämä on oleellista, ottaen huomioon tämän opinnäytetyön tutkimuskohderyhmän ja heidän hengellisen ajattelun vaiheet.

Mari Vainion vuonna 2005 tehdyssä opinnäytetyössä tutkittiin nuoren uskonelämään ja hengellistä elämää arkipäivän näkökulmasta. Tutkimuksen johtopäätöksenä hän kuvaa nuorten näkemysten uskonelämästä ja hengellisyydestä eroavan joissakin määrin siitä, mitä näiden elämänalueiden ajatellaan kristinuskossa sisältävän. Hän toteaa myös, että 13–17-vuotiaille tutkittavien asioiden määrittely omin sanoin on haastava: nuoret eivät osanneet määritellä mitä heidän uskonelämän tai hengellinen elämä on. (Vainio 2003, 43.)

2.3.2 Rippikoulun merkitys

Rippikoulun merkitys nuoren hengelliseen ajatteluun kannattaa ottaa tarkasteluun. Suomessa rippikoulun suosio on suuri, ja voidaan sanoa sen olevan osa suomalaista nuorisokulttuuria. Vuonna 2013 rippikoulun kävi 84,6 % 15-vuotiaista. Rippikoulun opetusmuotoina ovat aikuisrippikoulu, päivärippikoulu, iltarippikoulu ja leiririppikoulu. Näistä selvästi suosituin on leiririppikoulu. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.) Rippikoulun suosio selittää mm. sen hyvä maine. Vanhemmat luottavat rippikouluhin ja nuorten mielestä rippikoulussa on hauskaa. Rippikoulun käyminen antaa myös oikeuksia: tämän jälkeen on oikeutettu kummin tehtäviin ja voi mennä kirkossa naimisiin. Harvat nuoret lähtevät mukaan rippikouluun uskonnollisen opetuksen tai oman hengellisen elämän kehittämisen vuoksi. Motivaatio rippikoulun käymiseen on lähinnä siinä, että se kuuluu tiettyyn ikävaiheeseen ja se on ”normaalia” käydä. (Airola & Tarsalain 2005, 35.)

Rippikoulu on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasteopetusta, ja tarkoitus on tutustuttaa nuori tarkemmin siihen uskoon, johon hänet on kasteessa liitetty (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.c). Rippikoulu on usein nuorelle merkittävä asia, jota odotetaan ja jännitetään. Monet nuoret saattavat pysähtyä ensimmäistä kertaa miettimään

omaa suhdettaan Jumalaan juuri rippikoulussa. Koska juuri rippikoulussa uskonelämä on käsittelyssä ja siihen syvennyttään aiempaa tarkemmin, on selvää, että se saattaa lisätä nuoren ajattelua oman hengellisen elämän suhteen. Rippikoulun aikana asenteet kristillistä uskoa kohtaan muuttuvat usein selvästi positiiviseen suuntaan. Rippikoulu voi myös avata uusia näkökulmia nuoren hengelliseen elämään. Rippileirillä keskeisiksi nousseet ajatukset hengellisyydestä ja omasta uskosta saattavat kuitenkin leirin jälkeen haalistua tai jopa jäädä täysin taka-alalle. Jumala-kysymys saatetaan liittää pelkästään rippikouluun ja näin ollen uskonasioiden koetaan olevan jo käsiteltyt. Usein rippikouluikäisenä, 15-vuotiaana, omaksuttu jumalakäsitys arvioidaan nuorena aikuisena uudelleen elinpiirin laajentuessa. Iän lisääntyessä toisten ihmisten vakaumus ja usko haastaa myös omaa ajattelua uudella tavalla; tämän lisäksi toiset nuoret saattavat kokea Jumalan selvää johdatusta, toiset taas tulleet hylätyksi. Rippikoulun jälkeinen arki on merkittävää aikaa nuorten oman hengellisen elämän rakentumisen kannalta. Omaa spiritualiteettia pohtiville nuorille on varmistettava vakaa perusta, jolle he voivat rakentaa omat vakaumuksensa. (Köykkä 2014, 128,131–133.) Suomen rippikoulun suurta suosiota ja sen positiivisia vaikutuksia nuoren hengellisen elämän suhteen tarkasteltaessa on hyvä pysähtyä miettimään, kuinka tärkeää kristillistä kasvatustyötä Suomen evankelis-luterilainen kirkko tekee osakseen.

3 SEURAKUNTA KOULUSSA

3.1 Koulun ja seurakunnan yhteistyö

Koululla ja kirkolla on pitkät yhteiset juuret, itse asiassa yhteinen historia ulottuu 1800-luvulle asti, jolloin koululaitos oli vahvasti kirkon hallinnassa kansakoulun syntyyn saakka. Koululaitoksen siirryttyä kunnallisen ja valtiollisen hallinnon piiriin, kirkon opetuksellinen vastuu koulutoiminnasta katkesi. (Luodeslampi & Karjalainen 2005, 125.) Vuonna 1923 voimaan tulleen uskonnonvapauslain seurauksena kirkon ja seurakunnan jäsenyys eriytyi valtiosta ja kunnista. Kuntien ja seurakuntien hallinnollinen eriytyminen ei ole kuitenkaan merkinnyt toiminnallista eriytymistä: edelleen tänäkin päivänä kuntien sekä seurakuntien toiminnot tukevat ja täydentävät toisiaan. Kuntien ja seurakuntien toimintaympäristö on pääosin sama, näin ollen myös ihmiset joiden parissa toimitaan, ovat samoja. Kouluyhteistyö on 2000-luvun tilastojen mukaan yksi merkittävimmistä yhteistyömuodoista. (Lahtiluoma & Turunen 2011, 9–10.)

Saman toimintaympäristön sekä samojen nuorten vuoksi kouluyhteistyö on seurakunnalle erityinen mahdollisuus tavoittaa tiettyjen ikäluokkien kaikki nuoret kerralla: koulussa. Tulee kuitenkin huomioida, että seurakunta ei ole koulussa itseoikeutettu toimija, vaan yksi yhteistyökumppani (Pihkala 2010, 96). Seurakunnan ja koulun yhteistyön toteuttamisessa on monia eri tapoja ja niiden laajuus ja monipuolisuus saattavat vaihdella hyvinkin paljon koulusta ja seurakunnasta riippuen. Yhteistyön perusta on yhteinen kasvatustehtävä lapsen ja nuoren kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvän elämän tueksi (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.d.).

Lähes kaikki seurakunnat tekevät jotakin yhteistyötä koulujen kanssa. Kouluyhteistyöstä ei kuitenkaan ole määritelty yleisiä toimintatapoja, jonka vuoksi seurakuntien välillä saattaa olla hyvin paljon eroavaisuuksia toteutettavissa yhteistyömuodoissa. Yleisiä yhteistyömuotoja ovat muun muassa päivänavaukset, koulujen jumalanpalvelukset, opituntivierailut, kriisiapu, konsertit, kerhotoiminta, leirikoulut ja vanhempainillat. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.d.) Seuraavaksi esittelen lyhyesti näistä muutamia yhteistyömuotoja. Päivänavauksia käsitellään myöhemmin omassa kappaleessa.

Koulujumalanpalvelukset saattavat olla monille juuri se yhteistyömuoto, joka muistetaan omilta kouluajoilta liittyen seurakunnan ja koulun yhteistyöhön. Jumalanpalveluksessa Jumalan sanan lisäksi olennaista on yhteisöllisyys ja osallisuus. Koulujumalanpalveluksissa nämä elementit korostuvat, sillä seurakunta ei tule kouluun jumalanpalveluksen muodossa, seurakunta on jo koulussa. Koulujumalanpalvelukset eroavat sunnuntaijumalanpalveluksista hyvinkin paljon, omaehtoisesti kirkkoon tulleet aikuiset ovat koululaisia kykenevämpiä ottamaan vastaan tiedollisempaa asioiden käsittelyä. Koululaiset puolestaan vaativat enemmän kokonaisvaltaisia virikkeitä ja selkeitä liittymäkohtia heidän omaan maailmaansa. Nämä ovat oleellisia asioita sekä jumalanpalveluksessa että päivänavauksissa. Parhaimmillaan koulujumalanpalvelus on oppilaille yhdessäoloa, kiehtovia raamatunkertomuksia, yhdessä toteuttamista ja osallisuutta. Tämä kuitenkin vaatii kohderyhmän huomioimista ja keskittymistä siihen, että oppilaat eivät koe ulkopuolisuutta ja pitkästyistä. Koulujumalanpalveluksessa syvä olemus jää toteuttamatta, jos siinä ei ole yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä yhteisen kielen ymmärrystä ja vuorovaikutusta. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 115–116.)

Koulujumalanpalveluksiin liittyvät toteutukset vaihtelevat paljon koulujen kesken, eikä tähänkään yhteistyömuotoon ole valmiita säännöksiä, joita tulisi noudattaa. Ihanteellista koulujumalanpalveluksien kannalta on, että ne koettaisiin kaikkien yhteiseksi asiaksi, ei ainoastaan seurakunnan tarjoamaksi valmiiksi ohjelmaksi. Tämän vuoksi yhteistyö jumalanpalveluksen osalta kannattaa aloittaa hyvissä ajoin jo ennen itse juhlaa. Seurakunnan kannattaa ottaa suunnitteluun oppilaat sekä opettajat mukaan. Musiikki, saarnan toteutus, tilan käyttö ynnä muut vastaavat ovat sellaisia asioita, joihin kannattaa antaa oppilaiden vaikuttaa. Yhteinen suunnittelu ja toteutus tukevat osallisuutta ja näin tuovat jumalanpalveluksen lähemmäs oppilaita sekä opettajia.

Vanhan viisauden mukaan, se mikä palvelee hyvin lapsia, palvelee myös aikuisia (Hakkarainen & Pihkala 2012, 119).

Yllättävät kriisitilanteet ovat niitä, joissa seurakunnan erityisasiantuntemusta usein käytetään. Kriisitilanteet ovat aina yllättäviä ja useimmiten koulua koskettava kriisi koskettaa oppilaita sekä myös opettajia, siksi ulkopuolelta tuleva tuki on tärkeää. Useimmiten paikkakunnalla toimii monia muitakin kriisityön ammattilaisia, ja erityisesti vaikeissa kriisitilanteissa tulee muistaa yhteistyön merkitys ja korostaa sitä. Seurakunnalla on omat valmiudet auttaa kriisin keskellä muun muassa tarjoamalla kuunteluapua koululla,

pitämällä suruhartauksia, käyttämällä erityisasiantuntemustaan vaikeiden tunteiden ja kuoleman kohtaamisessa ja toimimalla osana psykososiaalisen tuen verkostoa. Seurakunta voi auttaa kriisityössä jo ennen mahdollisten kriisien syntyä esimerkiksi tarjoamalla opettajilla teemapäiviä surun ja kriisien käsittelyä koskien. Joka koululla on olemassa oma kriisisuunnitelmansa yllättävien tilanteiden varalle, josta tulisi löytyä ajantasaiset yhteystiedot auttajista. Seurakunnan nimeämän yhteyshenkilön kautta koulun ja seurakunnan välinen suunnittelu ja viestintä toimii sujuvasti. (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.e.)

Yhteistyö voi olla eri tilaisuuksien tai seurakunnan työntekijän vierailujen lisäksi puhdasta läsnäoloa nuorille tutussa kouluympäristössä. Koulumaailma tarjoaa hyvät mahdollisuudet sielunhoidolliselle kohtaamiselle: vierellä kulkemiselle ja elämän kysymysten käsittelylle (Kettunen 2013, 171). Nuoren identiteetin kehittymisen kannalta on tärkeää, että hänelle annetaan mahdollisuus aitoon vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen. Tässä seurakunnan työntekijöiden kohtaamisen ammattitaito on mitä mainioin työväline. Näitä erilaisia kohtaamistilanteita mahdollistaa seurakunnan työntekijän läsnäolo koululla esimerkiksi koulupäivystys aikoina.

Kuten edellä on tullut ilmi, koululla ja seurakunnalla on laajoja yhteistyömahdollisuuksia, joista tässä esiteltiin vain osa. Yhteistyöstä puhuessa tulee muistaa, että kaikesta koulun ”muusta toiminnasta” vastaa koulun rehtori. Tämän vuoksi yhteistyön tulee rakentua ja sujua tavalla tai toisella hänen kauttaan. (Luodeslampi & Karjalainen 2005. 120.) Auran yhtenäiskoulun rehtori Minna Kartano (henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2015) kokee, että seurakunnissa työskentelee joukko ammattitaitoisia nuorisotyönohjaajia, joiden työpanoksen saaminen koululle on vain lisäresurssi ja rikkaus. Hän kommentoi myös, että seurakunta tekee paljon pyyteetöntä työtä, jolla ei ole mitään tekemistä sen kanssa, kuuluuko esimerkiksi nuori kirkkoon vai ei. Seurakunta voi olla osallisena myös monissa monialaisissa työryhmissä, kuten koululla toimivassa oppilashuoltoryhmässä, joka vastaa koulun oppilashuoltotyöstä. Oppilashuoltoryhmän kokoonpanosta päättää opetuksen järjestäjä (Lahtinen 2010, 71), eikä ryhmässä mukana oleminen ole näin ollen seurakunnan päätettävissä.

3.2 Koulun uskonnonopetus

Uskonnonopetus on yksi näkyvimmistä tavoista toteuttaa kristillistä kasvatusta kouluissa. Tämän vuoksi, vaikka koulujen uskonnonopetus ei ole suoranaista yhteistyötä seurakunnan kanssa, haluan avata tätä aihetta tässä yhteistyön kokonaisuudessa.

Uskonnonopetus on yhteiskunnan tarpeista lähtevää tiedollista opetusta, joka eroaa selkeästi uskonnollisten yhdyskuntien uskontokasvatuksesta niin tavoitteiltaan kuin sisällöiltäänkin (Suomen uskonnonopettajain liitto ry, i.a.). Lähtökohtana koulun kasvatustyössä on tukea vanhempien kasvatuseriaatteita. Tämä koskee myös koulussa tapahtuvaa uskontoon liittyvää opetusta. Näin ollen vanhemmat voivat tietyissä rajoissa päättää siitä, mihin katsomusaiheen opetukseen heidän lapsensa osallistuu. Tämä tarkoittaa, että mikäli nuori ei kuulu enemmistön uskonnonopetukseen, hän voi osallistua vaihtoehtoisesti oman katsomusaineen opetukseen. Koulun uskonnonopetuksesta puhuttaessa tulee huomata, että koulun uskontotunneilla tapahtuva opetus ja kasvatusta eivät ole samanlaista kasvatusta kuin kirkon hengellinen kasvatusta ja opetus. Koulun uskonnonopetuksen tavoitteena on tietoisuus uskonnollisten kulttuurien näköaloista ja kirkon uskontokasvatusta ei kuulu opetuksen tavoitteisiin. Uskontokasvatuksen erosta huolimatta, koulun ja kirkon kasvatuksella on kuitenkin selvä yhteinen suunta ja etu toinen toisesta. (Vanne 2008, 131–132.)

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2004) on määritelty, että evankelisluterilaisen uskonnonopetuksen ydintehtävä vuosiluokilla 6–9 on syventää ja laajentaa oppilaan ymmärrystä oman uskonnon ja muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä. Tällä tavoin tuetaan oppilaan eettisen näkemyksen ja oman maailmankatsomuksen rakentamista. Evankelisluterilaisen uskonnonopetuksen opetussuunnitelman mukaiset tavoitteet 6.-9.-luokkalaisille ovat seuraavat:

- Tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä.
- Ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä.
- Perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana.
- Perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä.
- Perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen.
- Tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään.
- Osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

- Tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa. (Opetushallitus 2004. 206–207.)

Koulun uskonnonopetukseen ei siis kuulu uskonnonharjoittamista, vaikkakin opetuksen yksi osa on muun muassa perehdyttää oman uskonnon rituaaliperinteiden tuntemiseen. Näin ollen seurakunnan toiminta koulussa ei ole uskonnonopetuksen jatke ja esimerkiksi koulujumalanpalvelukset eivät ole uskonnonopetusta, vaan koulun muuta toimintaa. Seurakunta voi yhteistyössä kuitenkin osallistua koulun opetussuunnitelman mukaiseen uskonnonopetukseen, esimerkiksi vierailemalla uskontotunneilla kertomassa kirkollisista toimituksista. Uskontotunneilla voidaan myös käydä tutustumassa kirkkoon, sillä vasta Jumalanpalvelukseen osallistuminen on uskonnonharjoittamista, joka ei kuulu uskonnonopetukseen. (Luodeslampi & Karjalainen 2005, 121.) Uskonnonopetuksesta puhuttaessa pitää muistaa, että vaikka kouluissa ei annettaisikaan uskonnonopetusta, kirkko olisi silti kiinnostunut koulusta, sillä koulu on osa yhteiskuntaa, jota kirkko palvelee. (Pihkala 2010, 96). Kirkolla on edelleen oma asema Suomen yhteiskunnassa, näin ollen uskontoon liittyvät kokonaisuudet ovat luonnostaan myös osa yhteiskunnallisuutta:

Omaan uskontoon perehtyminen on luonnollisesti opiskelun päätehtävä. Suomalaisen katsomuseriaatteeseen tutustuminen on oleellista siksi, että kaikkien Suomessa asuvien on syytä tuntea suomalaisen katsomuserinteen kokonaisuus. (Vanne 2008, 138.)

Koulu kehittää opetustaan koko ajan, vuoden 2014 lopulla oli saatu valmiiksi perusopetuksen opetussuunnitelman valtakunnalliset perusteet. Uudet paikalliset ja koulukohtaiset opetussuunnitelmat valmistellaan kunnissa vuoden 2015 aikana ja ne on tarkoitus ottaa käyttöön porrastetusti. Mikäli uusiin opetussuunnitelmiin kirjataan koulun ja seurakunnan yhteistyö, se on turvattu seuraavat 10–15 vuotta. Valtakunnallisten opetussuunnitelmien perusteissa seurakunta mainitaan yhtenä yhteistyökumppanina muiden yhteistyötahojen joukossa. Seurakuntien aktiivisuus opetussuunnitelmien laadinnassa voi vahvistaa seurakunnan asemaa yhteistyökumppanina, jos yhteistyö kirjataan selkeästi esiin koulujen kanssa. (Sarkimaa 2015, 8.)

3.3 Uskonnonvapaus

Uskonnonvapaus ja uskonnonharjoittaminen ovat puhuttaneet viime vuosina paljon. Monelle tutuksi tullut aihe nousi aiempaa suurempaan tarkasteluun kevään 2014 jälkeen, kun apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen teki maaliskuussa lausunnon uskonnonvapauden toteutumisesta kouluissa. (Wikman 2014, 7). Puhuttaessa seurakunnan toiminnasta kouluilla ja yhteistyöstä koulun kanssa, tulee tarkastella asioita myös Suomessa vallitsevan uskonnonvapauden näkökulmasta. Suomen perustuslaissa (1999) määritellään pykälässä 11, että jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapauteen liittyvä oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista oma vakaumus ja oikeus kuulua (tai olla kuulumatta) uskonnolliseen yhdyskuntaan. Pykälässä mainitaan myös, että kukaan ei ole velvoitettu osallistumaan uskonnon harjoittamiseen omantuntonsa vastaisesti. Edellä mainitun lakipykälän säätämän uskonnonvapauden käyttämisen turvaksi on säädetty erikseen uskonnonvapauslaki (2003). Uskonnonvapauslaissa säädetään myös rekisteröidyn yhdyskunnan perustamisesta ja toiminnan perusteista. Lain mukaan lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät lapsen huoltajat yhdessä, viisitoista vuotta täyttänyt lapsi voi kuitenkin huoltajien kirjallisella suostumuksella itse liittyä esimerkiksi evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai erota siitä.

Opetushallitus antoi päivitettyt ohjeet uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisen suhteen esi- ja perusopetuksessa syyskuussa 2014. Ohjeen tarkoitus on varmistaa uskonnonvapautta ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutuminen koulujen toiminnassa. Ohjeistus on merkittävä myös koulun ja seurakunnan yhteistyön kannalta. Ohjeistuksessa mainitaan koulun olevan velvollinen järjestämään enemmistöuskonnon opetusta, muiden uskontojen ja elämänkatsomustiedon opetukselle on kolmen oppilaan vähimmäisraja. Myös ohjeistuksessa tuodaan ilmi, että uskonnon opetus ei ole uskonnonharjoittamista ja esimerkiksi uskonnollisiin yhdyskuntiin ja niiden rakennuksiin tai tapoihin voidaan käydä tutustumassa opetussuunnitelman mukaisesti uskonnonopetuksessa. Ohjeistuksessa todetaan myös, että oppilaitosten perinteissä juhlissa uskontoon viittaavat elementit, esimerkiksi suvivirren laulaminen, ei ole uskonnon harjoittamista, vaan osa koulun yhteistä toimintaa ja suomalaista kulttuuria. (Opetushallitus 2014.)

Kouluissa voidaan edelleen samaisen ohjeistuksen mukaan järjestää myös uskonnollisia tilaisuuksia, joissa on mukana uskonharjoittamista. Näitä voivat olla esimerkiksi jumalanpalvelukset, päivänavaukset tai ruokarukoukset. Lain mukaisesti oppilasta ei kuitenkaan voi velvoittaa osallistumaan uskonharjoittamiseen omantuntonsa vastaisesti. Oppilaan ei ole pakko osallistua esimerkiksi uskonnolliseen päivänavaukseen. Vapaus olla osallistumatta uskonnolliseen tilaisuuteen ei ole yhdyskunnan jäsenyydestä riippuva asia. Mikäli oppilas ei osallistu oppilaitoksen uskonnollisiin tilaisuuksiin, ilmoitusvelvollisuus on oppilaan huoltajalla. Koulun vastuulle jää huolehtia siitä, että oppilas osallistuu/jättää osallistumatta uskonnolliseen tilaisuuteen huoltajan ilmoituksen mukaisesti. Koulun tulee myös huolehtia siitä, että tilaisuuksiin osallistumattomille järjestetään mahdollisimman vastaavaa toimintaa ilman uskonnollisia elementtejä. Koulun vastuulla on myös pitää huolta, että uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumisesta tai osallistumatta jättämisestä ei aiheudu oppilaalle haitallisia seuraamuksia, kuten leimaantumista. (Opetushallitus 2014.)

3.4 Päivänavaukset

3.4.1 Mitä ovat päivänavaukset?

Päivänavaus on lyhyt hetki koulupäivän alussa joka antaa ajan rauhoittumiselle. Päivänavauksien merkitys ja painoarvo vaihtelevat riippuen kouluista. Päivänavaukset kuuluvat jokaiseen päivään, perusopetusasetuksessa (852/1998.) sanotaan lyhyesti, että päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella. Käytännöt, kuinka päivänavaukset toteutetaan, vaihtelevat kouluissa. Opettajat saattavat hoitaa päivänavauksen jokainen omassa luokassa omalla tavallaan, joissain kouluissa päivänavaukset ovat koko koulun yhteisiä hetkiä, jonka pitää opettaja, rehtori tai oppilas. Seurakunnan pitämät päivänavaukset edustavat kirkollista näkökulmaa ja tämä on tärkeä asia havaita, koska esimerkiksi opettajien päivänavauksilla ei ole samanlaista mahdollisuutta tuoda esiin kristillistä näkökulmaa (Luodeslampi & Karjalainen, 2005, 119). Seurakunnan työntekijä tuo omassa päivänavauksessaan hengellisyyttä koulupäivään ja seurakunnan päivänavauksessa hengellisen elämän harjoittaminen on mahdollista ja luvallista. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 21–22). Seurakunnan pitämät päivänavaukset ovat siis luonteeltaan erityisiä verrattuna muihin koulun päivänavauksiin juuri hengellisyyden vuoksi.

Hengellisenä tilaisuutena päivänavaus voi sisältää hengellistä musiikkia, rukousta ja raamatunlukua. Tärkeää seurakunnan päivänavauksien suhteen on säännöllisyys, jotta se niveltyy hyvin koulun työjärjestykseen. Säännöllisyys tuo myös oppilaille kuvan, että seurakunnan pitämät päivänavaukset ovat osa kouluelämää. Hyvissä ajoin sovitut päivänavaukset helpottavat kouluissa myös päivänavauksiin osallistumattomien oppilaiden toiminnan suunnittelua. Päivänavauksien toteutustapoja on monia ja ne saattavat erota paljon seurakuntien tai työntekijöiden kesken. Toteutukseen vaikuttaa myös tila, jossa päivänavaus pidetään, toisissa kouluissa se voi olla auditorio tai jumppasali, isommissa kouluissa päivänavaukset saatetaan pitää keskusradion kautta. Samassa tilassa toteutettu päivänavaus mahdollistaa tiiviimmän vuorovaikutuksen useamman aistin kautta, toisaalta oppilaiden siirtäminen yhteiseen tilaan on hieman enemmän aikaa vievää. Hyvän päivänavauksen yleisiä tuntomerkkejä ovat: selkeä viesti, kohderyhmän huomioiminen, havainnollisuus, sopiva pituus ja hyvä näkyvyys sekä kuuluvuus. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.f.) Päivänavauksen rakennetta ja sisältöä ei ole tarkemmin määritelty, tämä mahdollistaa hyvin erilaisten päivänavausten toteutuksen, näin ollen toteutuksissa voi olla hyvinkin paljon eroa jo esimerkiksi saman seurakunnan eri työntekijöiden kesken. Myös se, kuka seurakunnan työntekijöistä vastaa koulujen päivänavauksista on seurakuntakohtaista.

3.4.2 Päivänavauksien merkityksellisyys ja mahdollisuus

Päivänavauksien pitäminen kouluissa on seurakuntayön arvokkaimpia minuuotteja. Päivänavauksen lyhyt kesto ei saisi hämätä, koska kyse on paljon enemmästä kuin vain parista minuutista. Ei ole aivan sama, mihin nuo tärkeät minuutit käytetään. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 21–22.) Päivänavauksien kautta hengellisyys ja uskon kysymykset tuodaan myös niiden nuorten elämään, jotka eivät omassa elämässään aktiivisesti tai ollenkaan harjoita spiritualiteettia. Lyhyiden hetkien kautta nuorena voidaan herättää ajatuksia oman elämän ja uskon suhteen, joita ei välttämättä ilman seurakunnan koulussa pitämiä päivänavauksia syntyisi. Seurakunnan työntekijän vierailu ja läsnäolo koulussa luo nuorelle kuvan myös siitä, että työntekijä on läsnä nuoren elämässä muinakin kuin seurakunnan tiloissa vietetyissä hetkissä. Hengellisten päivänavauksien kautta voidaan muistuttaa ja tuoda esiin, että hengellisyys ei ole vain tiettyyn toimintaan tai paikkaan sidottu asia, vaan luonteva osa arkipäivän elämää joka hetkessä.

Sen lisäksi, että päivänavaukset ovat seurakunnalle arvokkaita hetkiä, ne voivat olla sitä myös nuorille. Julkinen uskonnonharjoittaminen yhdessä muiden kanssa ei ole monelle arkipäivää. Omaa uskoa ja vakaumusta saatetaan hävetä ja piilotella. Yhteisessä päivänavaushetkessä sen harjoittamisen kynnyks madaltuu, sillä siinä tilaisuudessa esimerkiksi rukous ja virsien laulaminen ovat osa yhteistä toimintaa. Päivänavauksilla on myös yhteisöllinen merkitys ja näin seurakunta auttaa rakentamaan koulua yhteisönä. Yhteisöllisyys on myös osa uskontokasvatusta, sillä uskontomme ydin on yhteydessä. (Pihkala 2010, 94–95.)

Seurakunnan päivänavauksilla on myös eettis-moraalinen ulottuvuus. Kristilliseen kasvatukseen kuuluu olennaisena osana eettiset periaatteet ja moraalinen toiminta. Tämän vuoksi kristillisen kasvatuksen näkökulmasta on tärkeää ohjata kasvatettavaa kohti hyvää ja oikeaa, välittää heille tärkeitä arvoja ja opettaa hyviä tapoja. Näiden kasvatustehtävien tärkeyttä tukevat kristillisen etiikan kulmakivet: rakkauden kaksoiskäskey sekä kultainen sääntö. Kristillisen kasvatuksen eettis-moraalinen ulottuvuus ilmenee sekä tiedon että toiminnan tasolla. Näin ollen eettisten periaatteiden opettaminen ei yksin riitä, vaan kristillisessä kasvatuksessa tulee opettaa myös elämään yhdessä niin, että nuo periaatteet toteutuvat käytännössä. (Muhonen & Tirri 2008, 79–80) Vaihtuvat päivänavausaiheet antavat itsessään mahdollisuuden tuoda esille kristillisiä arvoja ja opetusta lähimmäisen rakkaudesta. Tämän lisäksi päivänavaus yhteisöllisenä hetkenä tarjoaa tilaisuuden opettaa toisen huomioimista, kunnioittamista ja erilaisuuden hyväksymistä.

Päivänavauksien pitäminen ei ole kaikille mieluisa työtehtävä. Suuren oppilasjoukon edessä esillä oleminen saattaa olla ahdistava ja epämiellyttävä kokemus. Mikäli päivänavausta pitävä työntekijä kokee olonsa epämiellyttäväksi tilaisuutta pitäessään, se voi vaikuttaa negatiivisesti koko päivänavaukseen ja sen merkityksellisyyteen. Pahimmillaan huonosti toteutettu päivänavaus voi jäädä negatiiviseksi kokemukseksi oppilaille eikä näin ollen palvele lainkaan tarkoitustaan. Työntekijän oma sisäinen luottamus omiin kykyihinsä ja ammattitaitoon on tärkeintä (Mattila 2010, 94). Näin päivänavauksissa käsiteltyihin kokonaisuuksiin saadaan varmuutta, kun työntekijä tietää mistä puhuu ja on myös valmis vastaamaan aiheeseen liittyviin kysymyksiin. Merkityksellisyyden vuoksi on tärkeää, että myös päivänavauksien pitäjä ymmärtää valmistautua huolella lyhyeenkin tilaisuuteen.

Musiikilla on nuorelle erityinen merkitys. Omaa mielimusiikkia saatetaan kuunnella tunteja päivässä. Musiikin avulla käsitellään omia tunteita: surua, iloa, rakkautta ja niin edelleen. Musiikki on myös tapa ilmaista omia näkemyksiä ja kokemuksia. (Sinkkonen 2010, 262–263.) Usein musiikin mukaan ottaminen päivänavauksiin on mahdollista. Hengellisen musiikin monipuolisuus saattaa olla hyvinkin monelle nuorelle tuntematon asia. Tämän vuoksi esimerkiksi gospelmusiikin käyttö päivänavauksissa saattaa laajentaa nuorten käsityksiä hengellisestä musiikista ja auttaa löytämään omaan musiikkityyliin sopivan gospelyhtyeen. Näin myös hengellinen musiikki voidaan tuoda lähemmän nuoren elämää.

4 SEURAKUNTA AURAN YHTENÄISKOULUSSA

Aura on kasvava, noin 3970 asukkaan (Tilastokeskus 2012) kunta Varsinais-suomessa, 30 kilometriä Turusta. Aurassa toimii kaksi koulua, joista toinen on n. 450 oppilaan yhtenäiskoulu (yhtenäinen peruskoulu, jossa on 1.–9. luokat) ja toinen n. 50 oppilaan alakoulu (luokat 1-6). Auran kunnan asukkaista 3227 kuului tutkimuksen toteutus hetkellä (2014) Auran seurakunnan jäseneksi. Auran seurakunta on Turun arkkikihiippakuntaan kuuluva seurakunta, jossa nuorisotyössä toimii yksi viranhaltija, jonka viransijaisena olen opinnäytetyöprosessin ajan toiminut. Seurakunta pitää yhtenäiskoululla päivänavauksia keskimäärin kerran kuussa. Päivänavauksiin osallistuvat seurakunnan nuorisotyönohjaaja sekä seurakunnan kanttori.

Auran yhtenäiskoulun osalta seurakunnan ja koulun yhteistyö on sujuvaa ja monipuolista. Yhteistyömuotoja ovat seurakunnan nuorisotyönohjaajan pitämä jokaviikkoinen koulupäivystys, kerran kuussa olevat päivänavaukset, koulukirkot ja yksittäiset projektit, joissa seurakunta on yhteistyökumppanina. Yksittäisistä projekteista esimerkkinä mainittakoon keväällä 2015 yhtenäiskoululla toteutettava arvo ja terveyskasvatus Camera Obscura, jota myös seurakunnan nuorisotyönohjaaja on toteuttamassa. Nuorisotyönohjaajan pitämä koulupäivystys on kaksituntinen hetki, jolloin työntekijä on tavattavissa koulukuraattorin vastaanottotiloissa, päivystysvastaanotto on sekä ala-, että yläkouluikäisille. Koulupäivystyksen aikana nuorilla on mahdollisuus hoitaa rippikouluun tai isostoimintaan liittyviä asioita, ilmoittautua retkille tai keskustella luottamuksellisesti elämää koskevista asioista ja tärkeistä kysymyksistä. Auran yhtenäiskoulun rehtori Minna Kartano kokee (henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2015) seurakunnan ja koulun yhteistyön tärkeäksi. Hän toteaa, että Aurassa yhteistyöllä on pitkä perinne ja myös tiedetyt toimitavat ovat vakiintuneet, mutta Kartano uskoo myös uudistumisen mahdollisuuden:

Mielestäni meillä olisi mahdollista kehittää tätä yhteistyömuotoa eteenpäinkin ja löytää uusia luovia ratkaisuja, esim. ryhmätykset, teemapäivät, urheilupäivät, koulun tempaukset, iltatapahtumat jne. (Minna Kartano, henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2015).

Päivänavaukset toteutetaan koulun auditoriossa yhdessä nuorisotyönohjaajan ja kanttorin toimesta. Päivänavaukset rakentuvat pääsääntöisesti alkuveisuun, puheosuuteen sekä

loppuveisuun ja ovat kestoaltaan noin 15 minuuttia. Päivänavauksien ajankohdat sovi-
taan rehtorin kanssa lukuvuoden alussa, jolloin rehtori pystyy ajoissa tiedottamaan päi-
vänavauksien ajankohdat sekä opettajille, että myös huoltajille. Koulukirkkoihin liittyy-
vää yhteistyötä tekee seurakunnan kirkkoherra, muusta yhteistyöstä vastaa lähinnä nuo-
risotyönohjaaja.

5 NUORISOTYÖTÄ NUORTA KUULLEN

Lasten ja nuorten osallisuus, sekä vaikuttamismahdollisuudet ovat puhuttaneet viime vuosina paljon, erityisesti nuorisotyönkentällä. Yhtenä nuorisotyönammattilaisten työkenttänä myös seurakunnan tulee huomioida nämä. Lasten ja nuorten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti myös lainsäädännön mukaisesti. Vaikuttamismahdollisuuksiin viitataan monissa eri lakikokonaisuuksissa. Esimerkiksi nuorisolain (2006) mukaan nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua nuorisotyötä koskevien asioiden käsittelyyn. Lastensuojelulaissa (2007) puolestaan todetaan, että lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettavia palveluja järjestäessä ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin.

Yksi tapa huomioida lasten ja nuorten osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet on ottaa huomioon lapsivaikutukset esimerkiksi päätöksenteossa. Lapsiasiainvaltuutettu Tuomas Kurtilan mukaan lapsivaikutusten arviointi on päätöksenteoissa vähäistä. Hän sanoo, että Suomen hallituksen esityksistä eduskunnalle vain pieni osa sisältää huolellisen lapsivaikutusten arvioinnin. Asiasta on puhuttu paljon ja siihen on annettu monia suosituksia, mutta näiden vaikutus on jäänyt vähäiseksi. (Ylen aamu-tv 2015.) Tässä asiassa Suomen evankelis-luterilainen kirkko on askeleen edellä, sillä vuoden 2015 alussa kirkkojärjestyksessä on ollut säännös lapsivaikutusten arviointia. Kyseisellä kirkkojärjestyksen muutoksella halutaan vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin kirkossa ja yhteiskunnassa. Tässä yhteydessä lapsella tarkoitetaan kaikkia alle 18 -vuotiaita. Kirkkojärjestyksessä määrätään, että päätösten valmisteluissa on arvioitava ja otettava huomioon sen vaikutukset lapsiin. Säännös ei velvoita selvittämään lasten ja nuorten mielipiteitä lapsivaikutuksen arvioinnin yhteydessä. Heidän kannalta parasta ratkaisua ei kuitenkaan voida saada selville ilman, että ollaan kiinnostuneita heidän omista näkemyksistään. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2015, 5,10.)

Päätöksen teon lisäksi osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulee korostaa myös seurakunnan arjen työssä. Se, mitä tarjoamme lapsille ja nuorille tulisi nousta heidän toiveistaan ja tarpeistaan. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemus ovat avainasemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta. Toimintaympäristönä koulu on ratkaisevassa roolissa osallisuuden kehittämisessä. (Opetushallitus 2013.) Tämän vuoksi myös seura-

kunnan tulee kiinnittää huomiota kuinka yhteistyötä tehdään koulun kanssa ja kuinka nuoret siinä otetaan osalliseksi. Yhdessä suunnitelluista päivänavauksista voi tulla hyvinkin odotettuja tilaisuuksia, siksi nuorten on tärkeä päästä osallisiksi seurakuntalaisuudestaan myös kouluissa osallistumalla suunnitteluun ja toteutukseen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013, 32.)

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa mitä nuoret haluavat seurakunnan päivänavauksilta ja tutkittavana ilmiönä keskityin siihen, kuinka nuoret kokevat seurakunnan päivänavaukset. Tutkimuksessa keskeisenä tavoitteena oli selvittää mitä nuoret haluavat kuulla seurakunnan pitämässä päivänavauksissa. Pysin saavuttamaan tutkimustuloksia siitä, kuinka hengellisyyttä ja uskoa tulisi käsitellä niin, että nuoret kokisivat sen läheiseksi, luontevaksi ja kokonaisvaltaiseksi asiakseen heidän elämässään..

Tutkimustulosten avulla on mahdollisuus selvittää, kuinka seurakunnan päivänavauksia voidaan kehittää vastaamaan nuorten tarpeisiin ja toiveisiin heidän omien mielipiteiden mukaisesti. Tutkimustulokset antavat konkreettisia välineitä ja suuntaviivoja kehittää päivänavauksista nuorille paremmin suunnattuja kokonaisuuksia, jotka puolestaan tukevat nuoren omaa hengellisyyttään ja hengellistä kasvua.

Pysin löytämään laajasti vastauksia, jotka auttavat rakentamaan päivänavauksia peilaten toteutusta tällä hetkellä käytössä oleviin toimintamalleihin. Mielestäni konsepti, jolla päivänavauksia tällä hetkellä tutkimuksen kohderyhmälle pidetään, kaipasi tarkastelua tavoitettavuudesta ja toimivuudesta. Tutkimuksella pyysin löytämään keinoja, joilla hengelliset päivänavaukset saataisiin sujuvammaksi osaksi nuoren elämää ja kouluarkea.

Lisäksi haluan tutkimuksen kautta tukea nuorten osallisuutta seurakunnan toiminnan suhteen. Tutkimustulosten avulla pyysin edistämään päivänavauksien kehittämistyötä myös niin, että nuorille syntyisi kokemus vaikuttamisen merkittävyydestä.

Tutkimustuloksia on tarkoitus hyödyntää tutkimuskohteena olleessa koulussa. Vaikka tutkimus on tehty kohdennetusti, uskon tutkimuksesta nousseiden johtopäätösten olevan hyödynnettävissä myös muualla toteutettavissa seurakunnan päivänavauksissa. Tulen esittelemään tutkimustuloksia Auran seurakunnan työyhteisössä sekä luottamuselimissä. Tämän lisäksi toimitan tutkimusraportin esittelyn kanssa myös työelämäyhteistyökumppanina toimineelle Auran yhtenäiskoululle. Aion myös hyödyntää seurakunnan päivänavausvuoroa kertomalla tutkimuksen kohderyhmänä olleille nuorille keskeisemmät tutkimustulokset, joita tutkimuksesta nousi esille.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

7.1 Kohderyhmä

Tutkimus toteutettiin alueellisesti keskitettynä työyhteistyökumppanina toimineen Auran yhtenäiskoulun 6–9-luokkalaisten oppilaille. Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoituneita 6–9-luokkalaisia oli tutkimuksen toteutushetkenä yhteensä 217 oppilasta. Kohderyhmän valintaan vaikutti se, että Auran yhtenäiskoulussa seurakunnan päivänavauksia toteutetaan kahdessa osassa: 1–5-luokkalaisille ja 6–9-luokkalaisille. Näin ollen oli luonnollista valita koko päivänavaushetkeä koskeva kohderyhmä. Se, miksi valitsin juuri nämä vanhemmat oppilaat tutkimuksen kohderyhmäksi johtui osalta siitä, että vastaavanlaisia tutkimuksia juuri tälle kohderyhmälle ei ole paljoa tehty. Toinen syy kohderyhmän valintaan oli siinä, että olen työni puolesta itse ollut toteuttamassa seurakunnan päivänavauksia tälle kohderyhmälle.

Kohderyhmä loi tutkimuksen oman haasteen suuren ikäjakauman vuoksi. 6–9-luokkalaisilla nuorilla on erilaiset kiinnostuksen kohteet ja suurin osa 9-luokkalaisista on käynyt jo rippikoulun, jolloin lähestymistapa uskontoon liittyvissä asioissa on pohtivampi. Suuri ikäjakauma on haasteellinen myös psyykkisten kehitysvaiheiden vuoksi, 6-luokkalaisen maailma ja kehitys on aivan eri tasolla kuin jo siipiään koettavalla 9-luokkalaisella. Kohderyhmän sisälle kuuluu myös ne nuoret, jotka ovat juuri sillä hetkellä suorittamassa rippikoulua. Rippikoulun aikana uskonasioiden ja oman hengellisyiden pohtiminen on esillä enemmän, kuin aiemmin. Toisaalta, koska tutkimus toteutettiin keväällä, voimakkaasti ajatuksia herättävä intensiivijakso, eli rippileiri, oli vielä kokematta. Haasteista huolimatta kohderyhmän rajaaminen juuri näihin luokka-asteisiin oli erittäin keskeinen asia tutkimustulosten hyödyntämistä työelämän kannalta ajatellen.

7.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytin kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusta. Kyseessä on kohteen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla perustuva tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus. Kyseisessä tutkimusme-

netelmässä ollaan kiinnostuneita erilaisista luokitteluista, vertailusta ja numeraalisiin tuloksiin perustuvasta selittämisestä. Tutkimukselle on keskeistä, että kerätty aineisto muutetaan tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja päätelmien teko tehdään aineiston tilastolliseen analysointiin perustuen. Saatujen tulosten kuvaaminen on tyypillistä esimerkiksi prosenttitaulukoiden avulla. Määrällisessä tutkimuksessa on keskeistä myös aiemmista vastaavista tutkimuksista saadut johtopäätökset, aiemmat teoriat, tutkittavan väitteen esittäminen ja käsitteiden määrittely. (Jyväskylän yliopisto i.a., Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997, 130–131.)

Halusin kerätä opinnäytetyöhöni tutkimusaineistoin kaikilta tutkimuksen kohderyhmään kuuluvilta. Kohderyhmä oli melko suuri, jonka vuoksi päädyin käyttämään tutkimustyyppinä kyselytutkimusta. Kyselytutkimuksen etu on, että sen avulla pystytään keräämään laaja tutkimusaineisto, jolloin mukaan saadaan paljon henkilöitä ja voidaan kysyä monia asioita. Etuina ovat tutkimusaineiston laajuuden lisäksi aineiston kätevä käsittely ja analysointi, sekä aikataulun ja kustannusten arviointi. Kyselytutkimukseen liittyy myös heikkouksia: useimmiten kerättyä aineistoa pidetään pinnallisena ja teoreettisesti vaatimattomana. Kyselyn haittoina pidetään myös seuraavia: Ei ole mahdollista varmistautua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Ei ole selvää, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat olleet vastaajien näkökulmasta. Ei tiedetä, miten vastaajat ovat perehtyneet siihen asiaan, josta esitettiin kysymyksiä. Hyvän kyselylomakkeen laatiminen vaatii aikaa ja myös tutkijalta monenlaista tietoa ja taitoa. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997, 184.)

7.3 Kyselylomake ja kyselyn toteutus

Käytin kyselylomakkeessani (Liite 1) pääsääntöisesti monivalintakysymyksiä, mutta mukana oli myös yksi asteikkoon perustuva kysymys sekä kaksi avointa kysymystä. Monivalintakysymyksistä 8 oli sellaisia, joista sai valita useamman vastausvaihtoehdon ja 13 sellaisia, joissa piti valita yksi vastaus. Kyselylomakkeen alussa oli lyhyt ohjeistus kyselyyn vastaamisesta. Monivalintakysymykset tuottavat vähemmän kirjavia vastauksia ja sallivat vastaajien vastata samaan kysymykseen niin, että vastauksia voidaan mielekkäästi vertailla. Monivalintakysymyksien vastauksia on myös helpompi vertailla ja analysoida tietokoneella. Avoimet kysymykset puolestaan sallivat vastaajien ilmaista

itseään omin sanoin. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 1997, 190.) Halusin tarjota vastajille mahdollisuuden tuoda kyselyssä esille vielä sellaisia aihealueita ja teemoja, joita ei monivalintakysymyksissä pystynyt ilmaisemaan, tämän vuoksi kyselyssä oli myös avoimia kysymyksiä. Useissa monivalintakysymyksissä oli mukana myös yksi avoin kysymys, johon oli mahdollista vastata, mikäli vastausvaihtoehdoista mikään ei ollut mieleinen.

Kysymyksiä laatiessa hyödynsin omaa kokemustani päivänavauksien toteuttamisesta ja toimivuudesta. Olen toiminut Auran seurakunnassa muutamaa otteeseen nuorisotyönohjaajan viransijaisena, jonka vuoksi päivänavauksien pito Auran yhtenäiskoulussa oli minulle jo ennestään tuttua työntekijän näkökulmasta. Kyselylomakkeen kysymykset lähtivät rakentumaan sen ajatusmallin pohjalta, että halusin ensin selvittää ovatko nuoret tyytyväisiä päivänavauksiin tutkimuksen toteutus hetkellä. Tämän osion jälkeen halusin kartoittaa kuinka päivänavaukset tulisi rakentaa ja toteuttaa, jotta ne vastaisivat nuorten ajatuksia hyvästä ja mielenkiintoisesta päivänavauksesta. Koska halusin kartoittaa kyselyllä päivänavauksien toimivuutta kokonaisuutena, otin mukaan siihen sisältyviä elementtejä, kuten toteutustavat ja käytettävät teemat. Tahdoin myös ottaa lomakkeeseen kysymyksiä hengellisten asioiden käsittelystä, jotta saisin kokonaiskuvaa, kuinka nuoret toivovat hengellisyyttä ja uskoa käsiteltävän. Edellä mainittujen tavoitteiden pohjalta pyrin muodostamaan nuorille helposti ymmärrettäviä kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehtoina oli kokonaisuuksia, joista löytyisi jokaisen nuoren ajatusmaailmaan sopiva vastaus.

Kysely toteutettiin kontrolloidusti ja kyselyn muotona oli informoitu kysely. Informoidulla kyselyllä tarkoitetaan sitä, että kysymyslomakkeet käydään jakamassa henkilökohtaisesti. Kysely toteutettiin joka luokalle erikseen, joita oli yhteensä 12. Kyselyiden toteutusaikataulu soviteltiin yhdessä yhtenäiskoulun silloisen rehtorin kanssa lukujärjestyksiin sopiviksi. Jo kyselylomaketta työstäessä, olimme sopineet koulun kanssa, että tulen suorittamaan kyselyt joka luokalle henkilökohtaisesti. Kyselyä toteuttaessa esittelin tutkimustani ja tutkimustavoitteita. Yleisen esittelyn jälkeen opastin oppilaat kyselylomakkeen täyttöön havainnollistamalla vastaamista kyselylomaketta ja dokumenttikameraa hyväksi käyttäen. Ennen kyselylomakkeiden jakoa korostin tutkimuksen luottamuksellisuutta ja jokaiselle annettavaa yksilöllistä vastausrauhaa. Olin itse paikalla valvomassa kyselyn toteutusta ja keräämässä täytetyt kyselylomakkeet.

Kyselyn toteutukseen oli varattu joka luokan kanssa yksi oppitunti, eli 45 minuuttia. Keskimääräisesti kaikki luokassa olijat olivat vastanneet lomakkeeseen noin 25–30 minuutissa. Havainnoin kyselyitä tehdessä, että 6.-luokkalaiset käyttivät lomakkeen täyttöön keskimääräisesti hieman enemmän aikaa ylempiin luokkiin verrattuna. Kyselyihin vastasi yhteensä 189 oppilasta 217:sta. Osa tutkimuksen kohderyhmään kuuluvista oppilaista ei ollut paikalla, joko sairastumisen tai muun syyn vuoksi. 2 oppilasta kieltäytyi täyttämästä kyselyä, koska eivät oman vakaumuksen vuoksi käy seurakunnan päivänavauksissa.

Kyselyä toteuttaessa lomakkeesta havaittiin muutamia epäkohtia. Kysymyksessä 4 kysyttiin *Oletko käynyt rippikoulu?* Vastaus vaihtoehtoina oli *kyllä* tai *en*. Tämä aiheutti hämmennystä 8.-luokkalaisten osalta, jotka olivat suorittamassa rippikoulua juuri kyselyn toteutushetkellä. 8.-luokkalaisten osalta tämä kysymyskohta vaati erikseen opastusta oikean vastausvaihtoehdon valitsemiseen. Vastaajien, jotka eivät ole suorittaneet rippikoulua kokonaisuudessaan, tuli vastata kohtaan 4 *en*. Toinen kysymys, joka aiheutti hämmennystä oli kysymys 6: *Olen osallistunut johonkin seurakunnan järjestämään tilaisuuteen viimeisen vuoden aikana.* Vastaajien oli hankala ymmärtää, tarkoitettiinko kysymyksellä myös koulussa tapahtuneita tilaisuuksia vai ainoastaan seurakunnan omia tilaisuuksia. Kysymyksen epämääräisyys otettiin esille vasta, kun lomakkeeseen oli ehtinyt vastaamaan jo osa luokista. En ollut havainnut tarvetta tarkempaan ohjeistukseen ajoissa, jonka vuoksi tämän kysymyksen tutkimustulokset saattaisivat olla virheellisiä. Näin ollen jätän tämän kysymyksen tutkimustulokset käsittelemättä.

Näiden epäkohtien lisäksi lomakkeessa oli muutama numerointivirhe. Ensimmäinen numerointivirhe oli kysymyksessä 9, jossa vastausvaihtoehto numero 4, oli numeroitu numeroksi 3. Toinen numerointivirhe löytyi kysymyksessä 19, jossa vastausvaihtoehdot oli lueteltu numeroin 1–10 ja välistä puuttui kokonaan numero 3. Kolmas numerointivirhe oli kysymyksessä 22, jossa vastausvaihtoehto numero 5, oli numeroitu numeroksi 4. Jo ensimmäisen luokan kohdalla todetut virheet havainnoitiin muille kyselylomakkeen täyttöä koskevassa ohjeistuksessa. Lomakkeessa oli lopuksi vastauskohta myös kyselyn toimivuudesta. Näitä tuloksia esitellään samassa kappaleessa muiden tutkimustulosten kanssa.

7.4 Tulosten käsittely

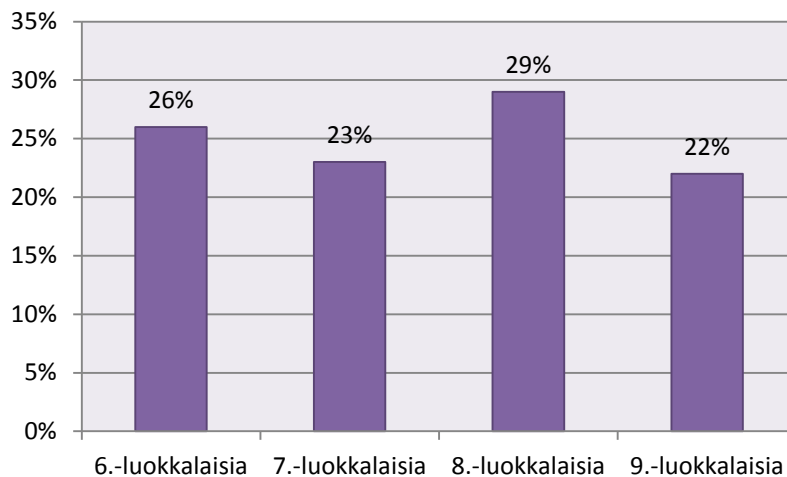
Aloitin tulosten käsittelyn keväällä 2014 numeroimalla lomakkeet juoksevasti, jonka jälkeen syötin muuttujien nimet ja vastaukset Excel-tilukkuun. Hylätyt ja puuttuvat vastaukset jätin tyhjiksi. Hylättyjä vastauksia oli esimerkiksi sellaisissa kysymyksissä, joissa oli valittu kaikki vastausvaihtoehdot tai osa, huolimatta siitä, että annetut vastaukset olivat ristiriitaisia keskenään. Ristiriitaisia vastauksia oli annettu lähinnä kysymyksissä 12 ja 15.

Avoimet kysymykset 24 ja 25 luokittelin vastauksien samankaltaisuuksien mukaan, jonka jälkeen syötin uudet muuttujat ja niiden vastaukset havaintomatriisiin. Varsinaisen aineistoanalyysin aloitin maaliskuussa 2015, jolloin siirsin havaintomatriisin SPSS-ohjelmaan. Kyseessä on tilastotieteelliseen analyysiin suunniteltu ohjelmisto, jonka demoversiota käytin aineistoni käsittelyssä. Kyselylomakkeessani oli monia monivalintakysymyksiä, joihin oli mahdollista vastata useampi vastausvaihtoehdon, näiden kysymysten käsittelyä helpotti ohjelmistosta löytyvä monivastausmuuttujien laskentaominaisuus. Tein kaikista kysymyksistä (lukuun ottamatta hylättyä kysymystä nro6) suorat jakaumat, eli frekvenssit, joista oli helposti nähtävillä vastauksien prosenttiosuudet. Joidenkin kysymysten kohdalla tein saaduista frekvensseistä ja ristiintaulukoinneista taulukot Excel-ohjelmistoa käyttäen, jotta tulos olisi helpommin havainnoitavissa.

8 TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Tutkimukseen vastanneet nuoret

Tutkimukseen vastasi yhteensä 189 nuorta luokka-asteiden 6–9 välillä. Vastanneista (n=188) 47 % oli miehiä ja 53 % naisia.

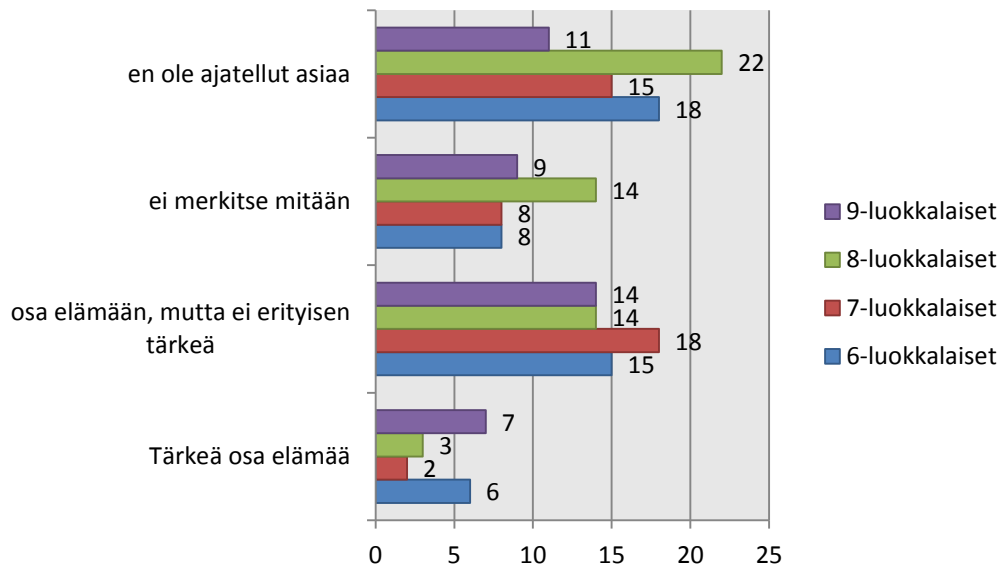
KUVIO 1. Vastaajien luokka-aste (n=189).

Vastanneista (n=188) selvästi suurin osa (71 %) kertoi kuuluvansa evankelis-luterilaiseen kirkkoon, 3 % vastasi kuuluvansa johonkin muuhun seurakuntaan ja 3 % vastasi, ettei kuulu lainkaan kirkkoon. 23 % vastanneista ei osannut sanoa, kuuluuko johonkin seurakuntaa. Kysymys oli selvästi vaikea kuudes- ja seitsemäsluokkalaisten, sillä 46 % *en osaa sanoa* vastauksista, (n=44) oli kuudesluokkalaisten ja 36 % puolestaan seitsemäsluokkalaisten.

Rippikoulun oli käynyt 21 % kaikista vastanneista (n=198), ja säännöllisesti seurakunnan toiminnassa mukana olevia vastaajia (n=188) oli 14 %. Nuorista, jotka vastaavat olevan säännöllisesti seurakunnan toiminnassa mukana (n=27), lähes puolet on (48 %) kahdeksaluokkalaisten. Tästä voi päätellä, että kyse on rippikoulua suorittavista nuorista, jotka luokittelivat rippikoulun suorittamisen säännölliseksi toiminnaksi.

Seurakunnan läsnäolo koululla koettiin pääosin positiiviseksi asiaksi. Kaikista vastauksista (n=222) 71 % oli sitä mieltä, että läsnäolo on mukava osa arkea ja/tai vaihtelua koulun aamunavauksiin. ”Ihan samaksi” läsnäolo koettiin 44 %:ssa vastauksista ja ”täysin turhaksi” vain muutamassa. Tässä kysymyksessä sai valita useamman vastausvaihtoehdon.

36 % vastanneista (n=184) ei ollut miettinyt uskon merkitystä omassa elämässä, 33 % vastaavat uskon olevan osa heidän elämää, mutta ei erityisen tärkeää, vain 10 % kokee uskon tärkeäksi osaksi ja 21 %:lle vastanneista nuorista usko ei merkitse mitään. Seuraavassa kuviossa käy ilmi, että suurin osa 8. ja 6.-luokkalaisista vastaa, että ei ole miettinyt uskon merkitystä itsensä kannalta.

KUVIO 2. Uskon merkitys (n=184).

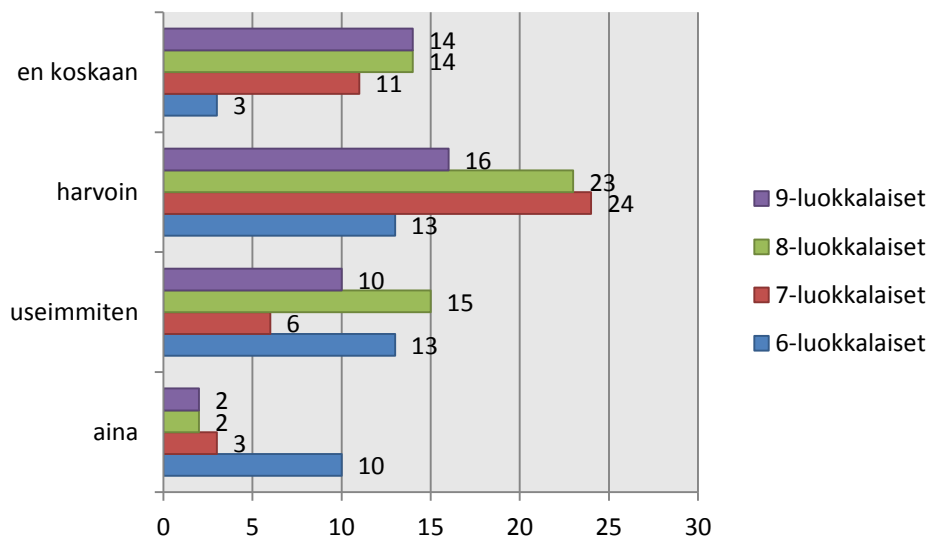
8.2 Päivänavauksien tilanne tällä hetkellä

Vastaukset (n=189) seurakunnan päivänavauksien mielenkiintoisuudesta jakautuivat lähinnä vastauksiin, joissa 43 % kaikista vastanneista toteaa päivänavausten olevan toisinaan mielenkiintoisia ja 44 % puolestaan toteaa, että useimmiten ne eivät kiinnosta lainkaan. 7 % on sitä mieltä, että päivänavaukset eivät kiinnosta koskaan ja 5 % mielestään päivänavaukset ovat mielenkiintoisia. Tuloksissa ei ole tilastollisia eroja vastaajien

luokka-asteiden tai rippikoulun suorittaneiden välillä. Jos vastaukset jaetaan suoraan positiivisiin ja negatiivisiin, negatiivisten vastausten osuus on muutaman prosenttiyksikön verran korkeampi.

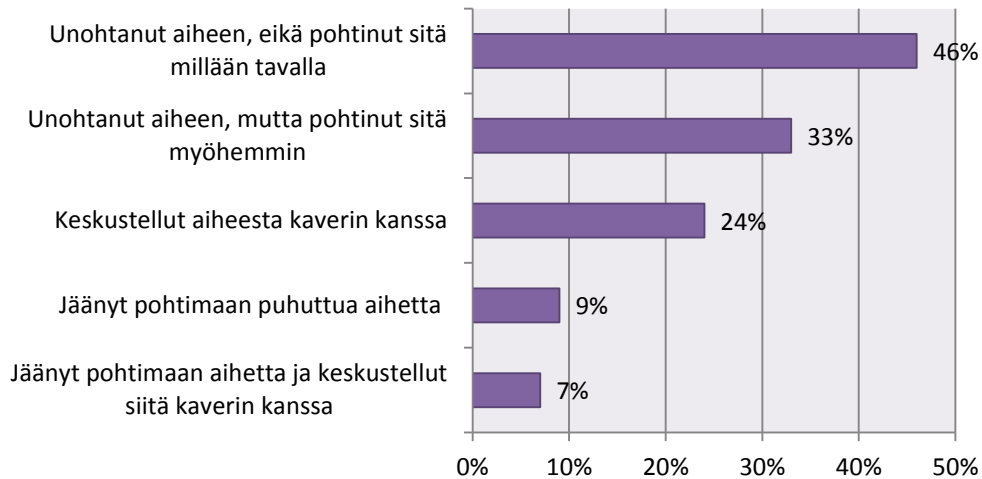
Päivänavauksien sisällön ja kulun seuraamisen ja kuuntelun helppoutta sekä mielekkyyttä kysyttiin vastakkaisia adjektiivipareja käyttäen. Kaikista vastauksista (n=188) 86 % koki, että päivänavauksien seuraaminen ja kuuntelu on enemmän helppoa, kuin haasteellista. Mielekkyyden osalta vastaajista (n=183) 52 % koki asian mielekkäämpänä kuin ei mielekkäänä.

Kysyttäessä vastaajien (n=189) aktiivisuutta osallistua päivänavauksien yhteislauluihin, lähes puolet (40 %) vastaa, että osallistuu lauluihin harvoin ja 22 % ei koskaan. 27 % kertoo osallistuvansa lauluihin useimmiten, mutta vain 9 % vastaa osallistuvansa aina. Aktiivisimmat osallistujat ovat kuudesluokkalaiset, joista 67 % (n=49) vastaa osallistuvansa yhteislauluun aina tai useimmiten. Passiivisimmat osallistujat ovat kahdeksaluokkalaiset, joista 69 % (n=54) osallistuu lauluun harvoin tai ei koskaan

KUVIO 3. Yhteislauluun osallistuminen (n=189).

Kysymyksessä, jossa kartoitettiin päivänavauksen herättämiä ajatuksia ja niiden käsitteilyä, oli mahdollista valita useamman vastausvaihtoehdon. Valitut vastaukset olivat kuitenkin monessa vastauslomakkeessa ristiriidassa keskenään, jonka vuoksi nämä vastaukset piti hylätä. Kokonaisvastausmäärä hylättyjen vastausten jälkeen oli 212.

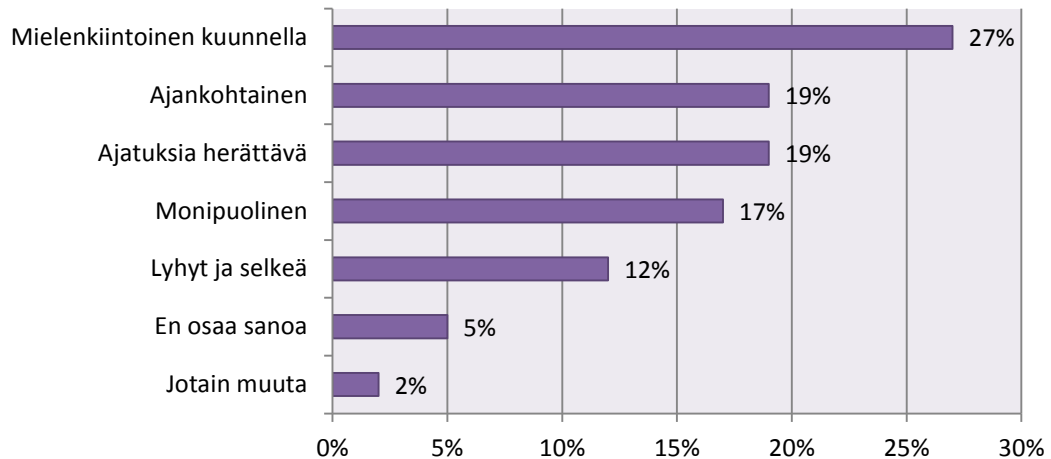

KUVIO 4. Päivänavauksien jälkipohdinta (n=212)

Pääosin päivänavauksien tämän hetkiseen rakenteeseen ollaan tyytyväisiä. Päivänavaukset ovat rakentuneet siten, että alussa sekä lopussa on musiikkiosuus ja puheosuus niiden välissä. Kaikista vastanneista (n=185) 67 % piti kyseistä rakennetta hyvänä ja toimivana. 14 % pitäisi musiikkiosuuden vain lopussa ja 9 % vain alussa. 11 % oli sitä mieltä, että päivänavaus pitäisi rakentaa aivan eritavalla. Tässä vastausvaihtoehdossa oli mahdollista kertoa, millä tavalla haluaisi päivänavauksien rakentuvan. Avoimeen kysymykseen oli vastannut muutama, mutta vastaukset eivät varsinaisesti vastanneet esitettyyn kysymykseen.

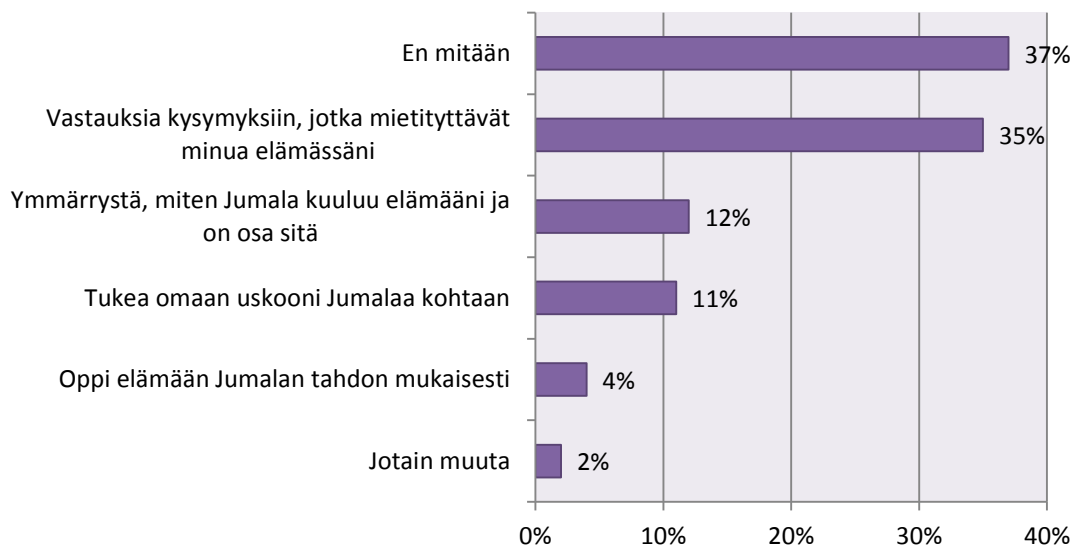
8.3 Nuorten toiveet päivänavauksien suhteen

Kysymyksessä *millainen on hyvä päivänavaus*, vastausvaihtoehtoja oli seitsemän, joista sai valita useamman vaihtoehdon. Hyvän päivänavauksen ominaisuuksiin annettiin yhteensä 433 vastausta. Näistä 27 % oli: *hyvän aamunavauksen tulee olla mielenkiintoinen*. Toiseksi suurimman vastausosuuden (19 %) oli saanut vastausvaihtoehdot: *päivänavauksen tulee olla ajatuksia herättävä sekä ajankohtainen*. Vastaukseen *jotain muuta, mitä?* oli muutama vastannut hyvän päivänavauksen ominaisuudeksi *pitkä* ja muutama puolestaan: *puhutaan tärkeistä asioista*. Muut avoimeen kysymykseen tulleet vastaukset eivät vastanneet itse kysymykseen.

KUVIO 5: Hyvä päivänavaus (n=433)

Nuorilta kysyttiin, mitä he toivoisivat seurakunnan päivänavauksien antavan itselleen, myös tässä kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto. Vastauksia valittiin yhteensä 227, joista 37 %:ssa oli valittu vastaus, että päivänavauksilta ei toivota mitään. Lähes yhtä selvästi erottui vastaus, jossa toivottiin päivänavauksien antavan vastauksia kysymyksiin, jotka mietityttävät omassa elämässä. Tätä toivottiin 35 % kaikista kysymyksen vastauksista (n=227).

KUVIO 6: Päivänavauksien tarkoitus (n=227)

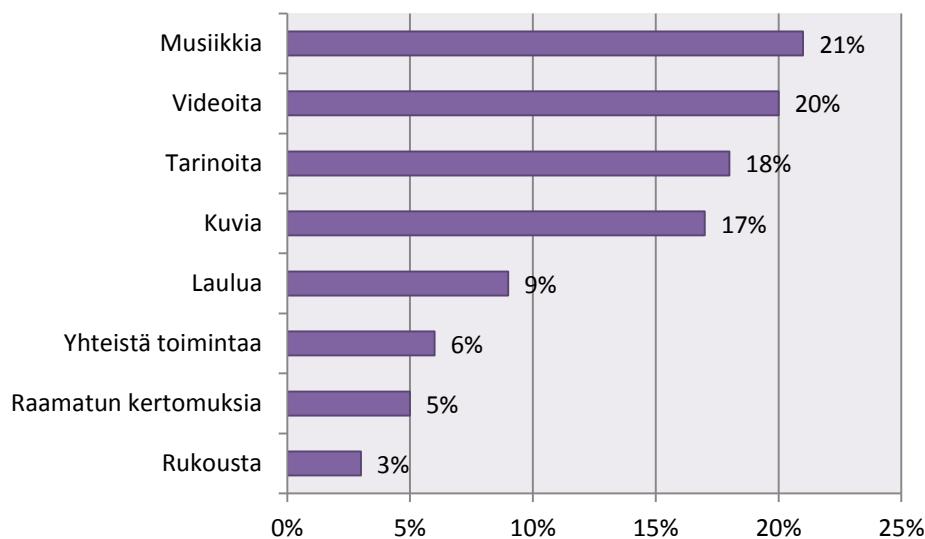
Tutkimustuloksissa käy ilmi, että nuoret eivät ole kovin innokkaita itse osallistumaan päivänavausten toteutukseen, mutta kokisivat siitä huolimatta nuorten osallisuuden mie-

lekkääksi. Vastaajista (n=186) 65 kertoo, että haluaisi nuorten olevan mukana toteutuksesta, heistä kuitenkin vain 14 olisi halukas osallistumaan esimerkiksi tekstin lukuun tai esiintymiseen, näistä 41 % oli kuudesluokkalaisia.

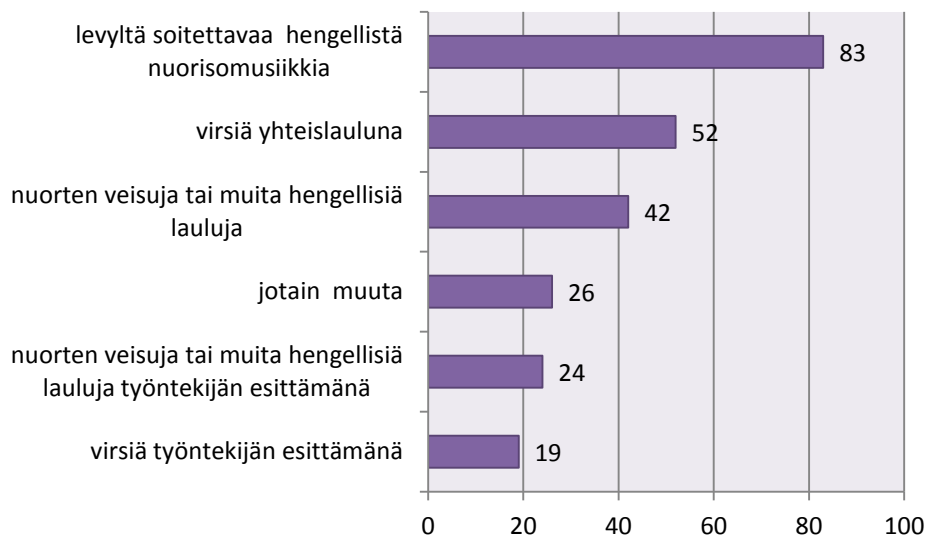
Nuoret eivät koe mahdollisuutta vaikuttaa seurakunnan päivänavauksiin kovinkaan merkittävänä. Heistä (n=188) yli puolet (54 %) vastasi, ettei koe vaikuttamista kovin tärkeäksi, 29 % kokee vaikuttamisen melko tärkeäksi, mutta 16 % ei lainkaan tärkeäksi. Vastauksissa ei ollut merkittäviä eroja eri luokka-asteiden välillä. Tulos oli yllättävä, ottaen huomioon, miten nuoret kokivat päivänavaukset tällä hetkellä: päivänavauksiin ollaan tyytymättömiä, mutta niihin vaikuttamista ei koeta tärkeäksi. Toisaalta piittämättömyys vaikuttamismahdollisuuksien suhteen voi johtua myös siitä, kuinka merkittävänä nuoret ylipäätään kokevat uskon. 46 % kaikista vastaajista, jotka kokivat vaikuttamisen melko tärkeäksi (n=54), olivat vastanneet myös uskon olevan osa elämää, mutta ei erityisen tärkeä.

Nuorilta kysyttiin, mitä erilaisia osia he toivoisivat päivänavauksien sisältävän. Kysymyksen vastauksista tuli valita vähintäänkin kolme vaihtoehtoa. Toivotuin osa oli musiikki, sen osuus oli 21 % kaikista annetuista vastauksista (n=640). Toiseksi suosituin vastausvaihtoehto (20 % vastauksista) oli, että päivänavaukset sisältäisivät videoita. Kolmanneksi suosituin oli kuvien käyttö, jonka vastausosuus oli 17 % vastauksista. Vähiten toivottiin rukousta, sillä sen osuus vastauksista oli vain 3 %.

KUVIO 7: Päivänavauksien osiot (n=640).

Musiikin osalta 34 % kaikista annetuista vastauksista (n=246) oli annettu kohtaan, jossa toivottiin päivänavauksissa käytettävän musiikin olevan levyltä soitettavaa hengellistä nuorisomusiikkia. Vastauksista 21 % oli annettu virsien yhteislauluun ja 17 % vastauksista nuorten veisujen tai muiden hengellisten laulujen yhteislauluun. Veisujen ja muiden hengellisten laulujen yhteislaulua toivoneista vastaajista (n=42) 38 % olivat rippikoulun käyneitä. Vastauksista 18 % oli annettu kohtiin, joissa työntekijä esittäisi virsiä, veisuja tai muita hengellisiä lauluja. Jotain muuta – kohdassa oli 11 % kaikista vastauksista (n=245). *Jotain muuta* – vastanneet toivoivat vastauksissaan lähinnä eri musiikkityylejä, kuten teknoa tai metallia.

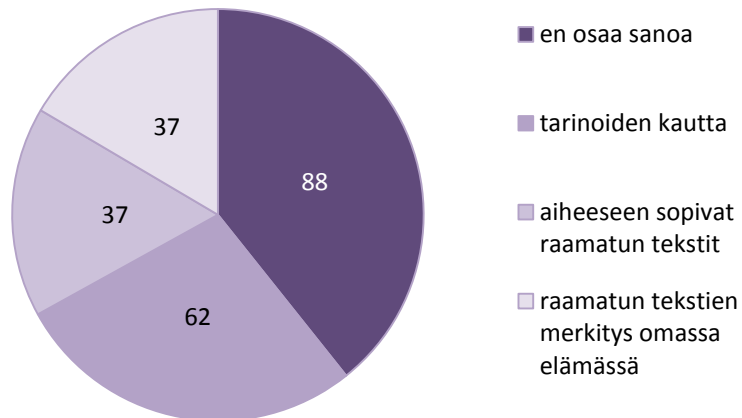

KUVIO 7. Päivänavauksien musiikki (n=245).

Virsiä yhteislauluna toivoi 52 vastaajaa, näistä vastaajista 29 oli vastannut aiemmin, että osallistuu yhteislauluun aina tai useimmiten, Loput 23 vastauksen antaneista puolestaan vastasi aiemmin, että osallistuu itse yhteislauluun harvoin tai ei koskaan. Myös 42 veisuja yhteislauluna toivoneista vastausvaihtoehdon valitsijoista vain 24 vastasi aiemmin osallistuvansa itse yhteislauluun aina tai useimmiten. Loput 18 puolestaan harvoin tai ei koskaan.

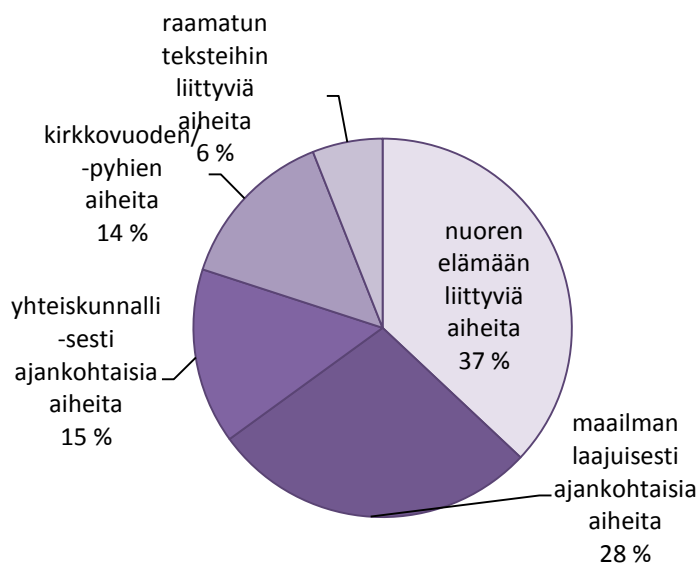
Kysymys raamatun käytöstä päivänavauksissa oli selvästi nuorille haasteellinen luokkasteesta riippumatta. Kysymyksessä oli mahdollisuus valita useampi vastausvaihtoehto, jolloin kaikista vastauksista (n=224) 39 % oli, *en osaa sanoa*. Toiseksi korkein vastausprosentti (28 %) oli vastauksessa *Tarinoiden kautta, jotka käsittelevät Raamattua*. Vas-

tausvaihtoehtoissa *Lukemalla aiheeseen sopivia Raamatun tekstejä ja Avaamalla raamatun tekstejä niin, että ymmärrän miten ne koskettavat elämääni* oli molempien osuus kaikista vastauksista 17 %.

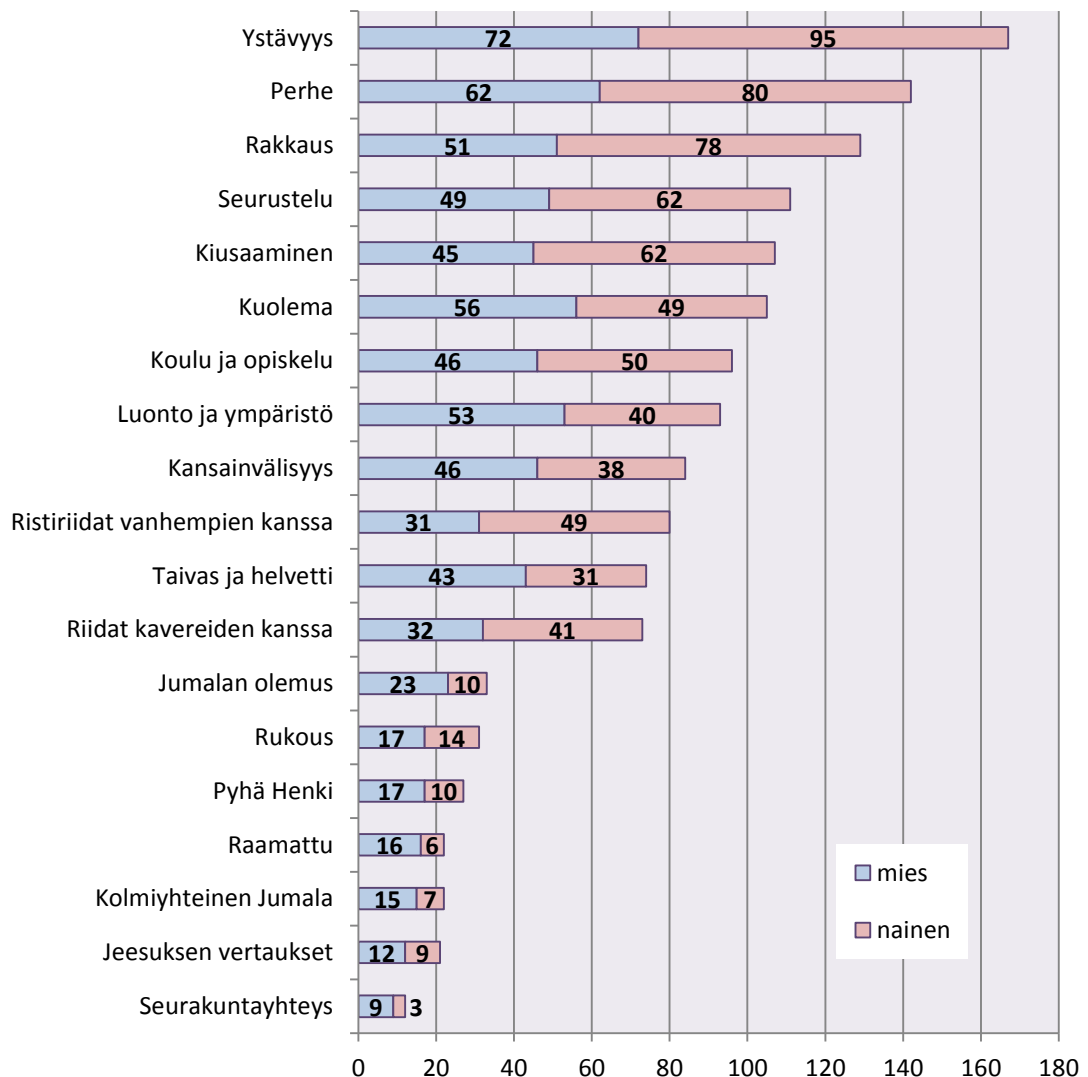
KUVIO 8. Raamatun käyttö (n=224).

Kysymyksessä nro 22 oli annettu viisi aihealuetta, joista nuoret saivat valita useamman vastausvaihtoehdon siihen, mitä toivoisi päivänavauksien pääsääntöisesti käsittelevän. Vastauksia annettiin yhteensä 354. Suurin osuus kaikista vastauksista (37 %) oli kohtaan, jossa toivottiin nuoren elämään liittyviä aiheita. Toiseksi korkeimman vastausprosentin (28 %) oli saanut maailmanlaajuisesti ajankohtaiset aiheet. Yhteiskunnallisesti ajankohtaiset aiheet oli valittu 15 % vastauksista, kirkkovuoden tai -pyhien mukaiset aiheet 14 % vastauksista ja Raamatun teksteihin liittyvät aiheet kaikista annetuista vastauksista (n=354) vain 6 %.

KUVIO 9. Päivänavauksien aiheet (n=354).

Nuoret saivat valita annetuista vastausvaihtoehdoista vähintään seitsemän itselleen mielenkiintoista teemaa. Suosituin teema oli ystävät, jonka osuus oli 12 % kaikista annetuista vastauksista (n=1436). Toiseksi useimmin valittiin perhe (10 %) ja kolmanneksi rakkaus (9 %). Ihmissuhteisiin liittyvissä teemoissa tyttöjen antamat vastausmäärät olivat pääsääntöisesti poikia korkeammat. Pojat puolestaan valitsivat ahkerammin aihealueita, jotka käsittelevät jollain tavalla uskoa ja Jumalaa.

KUVIO 10. Kiinnostavia päivänavausteemoja (n=1436).

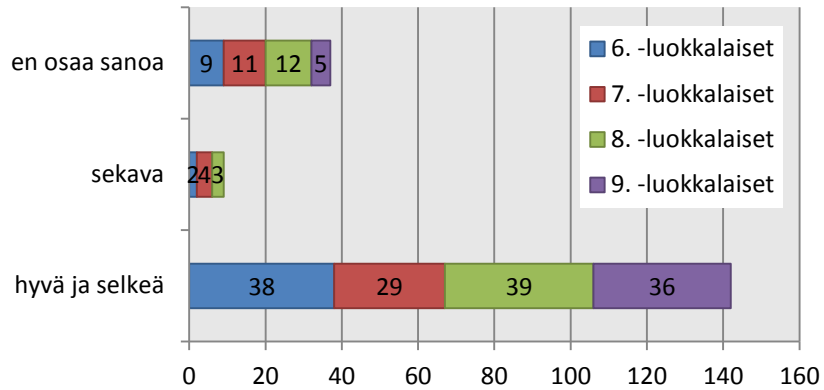
Toiseksi viimeinen päivänavauksia koskeva kysymys oli avoinkysymys aiheista, joita nuori toivoisi päivänavauksessa käsiteltävän. Tähän kysymykseen tuli yhteensä 114 vastausta. Näistä vastauksista 38 % oli sellaisia, jotka viittasi edellä olleeseen kysymyk-

seen, aihe joka oli siis jo edellisessä kysymyksessä valittu, oli kirjoitettu tähän uudelleen. Kaikista annetuista vastauksista 30 % oli toiveita ajankohtaisista ja maailmanlaajuisista aiheista, 22 % puolestaan aiheita, jotka liittyivät yleisesti nuoren elämään. Raamatun oppiin ja uskoon liittyviä aiheita oli 8 % annetuista vastauksista ja elämäntapoihin liittyvistä aiheista 2 %. Esimerkkejä kysymyksen vastauksista: ”Ajankohtaiset asiat”, ”Nuorten elämänvaiheet”, ”Opiskelujen jatkaminen, ystävyys”, ”Jotain ajankohtaista ja nuoriin liittyvää”, ”Riitojen välttäminen ja ajankohtaiset asiat”.

Viimeisenä päivänavauksia koskevana kysymyksenä oli avoin kysymys päivänavausten kehittämistä. Kaikista annetuista vastauksista (n=102) 42 % olivat sellaisia, joissa vastaaja haluaisi päivänavausten sisältöä kehitettävän monipuolisemmaksi ja 31 % vastauksista sellaisia, joissa vastaaja toivoo päivänavausten sisältöä kehitettävän mielenkiintoisemmaksi. Kahdeksassa vastauksessa haluttiin, että päivänavauksia olisi useammin, seitsemässä vastauksessa toivotaan päivänavausten olevan pidempiä. Vastauksista 10 %:ssa ollaan sitä mieltä, että päivänavauksia ei tarvitse kehittää lainkaan. Esimerkkejä kysymyksen vastauksista: ”Voisi kestää ehkä pidempää”, ”Ei laulua, sillä kukaan ei laula”, ”Pirteämmiksi”, ”Enemmän nuorille suunnattuja”, ”Paljon enemmän niitä”, ”Niistä voisi tulla kiinnostavia, hyvää ajanvietettä jolloin ihmiset olisivat ’voivitsi, olipa kivaa’ eikä ’tylsää, taas”.

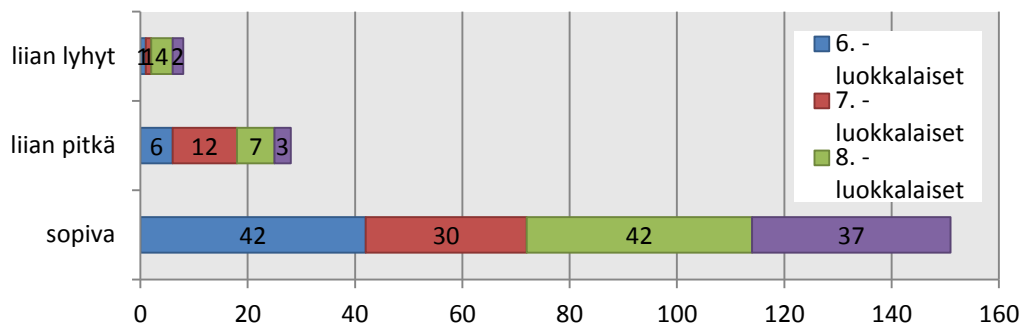
8.4 Kyselylomakkeen arviointi

Kyselylomakkeen toimivuudesta oli kolme eri kysymystä. Ensimmäinen kysymys oli itse lomakkeeseen liittyvä, toinen koski kyselyn pituutta ja kolmas itse kysymyksiä. Suurin osa (75 %) vastaajista (n=187) koki, että lomake oli hyvä ja selkeä, 20 % ei osannut ottaa asiaan kantaa ja 4 % oli sitä mieltä, että lomake oli sekava.

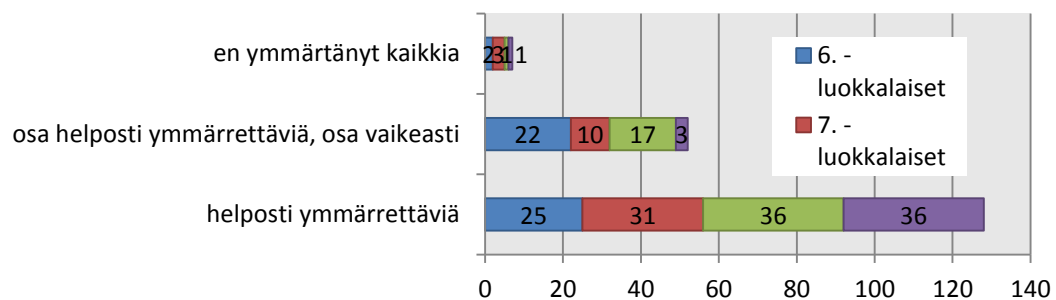
KUVIO 11. Lomakkeen selkeys (n=187).

Sopivan pituiseksi kyselyn koki 81 % vastanneista (n=188), 15 % vastasi kyselyn olleen liian pitkä ja 4 %:n mielestä puolestaan liian lyhyt.

KUVIO 12. Kyselyn pituus (n=188)

Reilusti yli puolet (67 %) kaikista vastanneista (n=189) koki kyselylomakkeen kysymykset helposti ymmärrettäviksi, 28 % oli sitä mieltä, että kysymyksistä osa oli helposti ymmärrettäviä ja osa epäselviä. 4 % vastasi, ettei ymmärtänyt kaikkia lomakkeen kysymyksiä.

KUVIO 13. Kysymysten ymmärrettävyys (n=189)

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Tulosten hyödyntäminen työelämässä

Tutkimuksesta käy ilmi, että seurakunnan läsnäolo koululla päivänavauksien kautta koetaan miellyttävänä asiana. Tästä voidaan päätellä, myös nuorten puolesta seurakunta on tervetullut koulumaailmaan. Yllättävä tulos oli, että vain pieni osa nuorista kokee uskon tärkeäksi osaksi elämäänsä. Nuoruusikä on suurten kysymysten ja muutosten aikaa nuorena sekä fyysisesti, että psyykkisesti. Se, miksi suuri osa nuorista ei koe uskoa tärkeäksi osaksi elämää saattaa osaltaan selittyä sillä, että uskon kysymyksille ei ole tilaa kaiken muun nuoruuden myötä tulevien kysymysten ja ajatusten kanssa. Toisaalta nuoruus on voimakasta aikaa oman identiteetin etsimisen kannalta, jolloin myös oma hengellisyys saattaa löytää muotonsa.

Uskon merkityksen yhteyttä siihen, kuinka nuoret kokevat seurakunnan päivänavaukset, on syytä miettiä, sillä tutkimuksen teko hetkellä päivänavauksia ei ole koettu kovin ajatuksia herättäviksi tai edes mielenkiintoisiksi. Osa syynä saattaa olla, että hengellisyys ja uskon käsittely koetaan vieraana asiana, eikä se lähtökohtaisesti ole edes kaikkia nuoria kiinnostavaa. Tutkimuksen mukaan nuoret haluavat päivänavauksien olla ennen kaikkea kiinnostavia. Tämä on asia, joka on suoraan verrannollinen siihen, kuinka hyvin päivänavauksia seurataan: mikäli aihe ei kiinnosta, sitä ei jakseta edes kuunnella, jolloin päivänavauksilla ei saavuteta lainkaan tuloksia esimerkiksi nuoren hengellisen elämän tukemisen suhteen. Mielenkiintoiset päivänavaukset puolestaan voisivat herättää keskustelua ja aktivoida nuoria pohtimaan omaa hengellisyyttään ja uskoa Jumalaan.

Nuoret kaipaavat seurakunnan päivänavauksilta erityisesti omaan elämäänsä ja arkeen liittyviä vastauksia ja opastusta. Tästä voidaan päätellä, että hengellisyyden käsittely yleisellä tasolla ei riitä: nuoret kaipaavat konkreettisia esimerkkejä, kuinka Jumala vaikuttaa heidän elämässä ja mitä tekemistä raamatun teksteillä on heidän itsensä kanssa. Tutkimustulos vahvistaa, että uskoa ei tule pitää ja käsitellä irrallisena osana elämää, vaan ymmärtää se luontevaksi osaksi kaikkea sitä mitä ympärillämme on.

Myös esille tulleet nuorten toivovat aihe-alueet tukevat ajatusta, että päivänavauksia tulisi rakentaa nuoren elämän ympärille. Tutkimuksessa nuorten mielestä mielenkiintoisemmiksi teemoiksi nousee heidän elämässään keskeisessä osassa olevia aiheita: ystävyys, perhe, rakkaus, seurustelu, kiusaaminen, koulu ja opiskelu ja niin edelleen. Suoraan uskoa käsittelevät kokonaisuudet, kuten raamattu, rukous, Jumalan olemus ja Pyhä henki koettiin puolestaan etäisiksi. Päivänavauksissa tulisi siis käsitellä kokonaisuuksia, jotka ovat jo valmiiksi läsnä heidän elämässä. Tämä ei tarkoita, että seurakunnan päivänavauksien tulisi muuttua niin, ettei uskoa käsitellä lainkaan. Päinvastoin tutkimustulosten avulla on mahdollisuus lähteä rakentamaan päivänavauksia, joissa käsitellään uskoa elämänläheisesti niin, että nuorille tärkeät aihealueet ovat osa sitä. Tällä tavoin tuetaan nuorten mahdollisuutta ymmärtää Jumala osaksi heidän elämää.

Tutkimuksessa tuli esille, että nuoret selvästi kaipaavat virikkeitä päivänavauksien toteutukseen ja aiheiden käsittelyyn. Tämän huomion pohjalta voimme lähteä miettimään onko ”perinteisten” päivänavauksien aika ohi. Riittääkö enää se, että seurakunnan työntekijä puhuu ja yrittää sillä tavalla pitää mielekkäitä tuokioita, joka myös toivon mukaan herättäisi nuorissa omaan uskoon liittyvää pohdintaa. Tutkimustulosten mukaan nuoret kaipaavat jotain muuta perinteisten tapojen tueksi. Musiikki, videot, tarinat ja kuvat ovat elementtejä, joita käyttämällä voidaan tarjota nuorille monipuolista ja kiinnostavaa seurattavaa ja kuunneltavaa. Internetistä löytyvien videopätkien katsominen on nuorten arkea, ehkä juuri siksi he toivovat myös videoita käytettävän päivänavauksissa. Aiheeseen sopivat videot auttavat ja tukevat aiheen käsittelyä ja pitävät virikkeellisyyttä yllä päivänavaustilanteissa.

Musiikin merkitys päivänavauksissa on osattu huomioida jo aiemmin ja musiikki on ollut osa päivänavauksia myös Auran yhtenäiskoululla. Tutkimuksen mukaan käytössä oleva yhteislaulu ei kuitenkaan ole se tapa musiikin käyttöön, jota suuri osa nuorista toivoisi. Tutkimuksessa tuli ilmi, että nuoret haluaisivat päivänavauksissa käytettävän ensisijaisesti hengellistä nuorisomusiikkia. Tämä on oiva mahdollisuus esitellä nuorille hengellisen musiikin monipuolisuutta ja erityytilajeja, sillä musiikin tiedetään olevan erityisen merkittävä asia nuorten elämässä. Kuulemalla omaan henkilökohtaiseen musiikkityyliin sopivaa hengellistä musiikkia, nuoret saattavat löytää myös musiikin kautta uuden tavalla käsitellä ja pohtia uskoa. Tutkimuksessa ilmeni, että vaikka nuoret eivät itse osallistu virsien ja veisujen yhteislauluun, he silti kokevat, että myös se on miellyt-

tävä tapa käyttää musiikkia päivänavauksissa. Tästä voidaan päätellä, että virsien ja muiden hengellisten laulujen käyttö on nuorille mieluisaa, vaikka he eivät itse välttämättä osallistu yhteislauluun. Edellä esiteltyjen huomioiden varjossa voidaan tehdä johdopäätös, että päivänavauksissa käytettävän musiikkimaailman tulee uudistua monipuolisemmaksi virsien ja veisujen yhteislaulun sijaan, näitä kuitenkin kokonaan unohtamatta ja pois jättämättä.

Tutkimuksessa nousi esiin, että raamatun käyttö koetaan melko etäiseksi.. Myös Raamatun teksteihin liittyviä aiheita ei koettu kovinkaan mielenkiintoisiksi. Koska tutkimuksessa on kyse seurakunnan päivänavauksista, seurakuntatyön kannalta emme voi ajatella, että tutkimukseen vedoten raamattua ei tulisi käyttää päivänavauksissa lainkaan. Tämän vuoksi tulee miettiä mahdollisuuksia käsitellä raamatun kertomuksia siitä lähtökohdasta, kuinka ne kohtaavat nuoren elämän. Esimerkiksi tarinoiden käyttö raamatun tekstien käsittelyssä koetaan mielekkääksi tavaksi. Tällä tavoin on mahdollista saada vaikeasti ymmärrettävä teksti esitettyä niin, että myös nuoret osaavat rakentaa yhteyksiä raamatun teksteistä omaan elämään.

Tutkimustuloksissa ei ole nähtävillä, että rippikoulun käymisellä olisi ollut vaikutuksia nuorten kokemuksiin hengellisten päivänavauksien suhteen. Tulos oli yllättävä, sillä se on ristiriidassa teoriaan, jonka mukaan nuori pohtisi uskoa syvemmin rippikoulussa saavutettujen kokemusten jälkeen. Rippikoulun vaikutusta nuoren hengelliseen elämään olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin, erityisesti tämän tutkimuksen myötä esiin nousee kysymys: onko rippikoulun vaikutuksen hengelliseen ajatteluun realistiset?

Toinen yllättävä esille noussut tulos koski nuorten vaikuttamismahdollisuuksia. Suurin osa vastaajista ei kokenut, että päivänavauksiin vaikuttaminen olisi heille tärkeää. Myös tämä tulos on mielestäni hieman ristiriitainen siihen, kuinka nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta korostetaan erityisesti nuorisotyön kentällä. Toisaalta tutkimuksessa ei selviä, kuinka nuoret kokevat yleisesti koulumaailmassa mahdollisuuden vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Mikäli vaikuttamismahdollisuuksia ei tietyissä ympäristöissä ole, se voi passivoida kiinnostuksen kaikkeen kyseisessä ympäristössä tapahtuvaan vaikuttamiseen.

Nuoret eivät tutkimustulosten mukaan kaivanneet päivänavauksien toteutukseen varsinaista uskonharjoittamista, kuten rukousta. Vaikka seurakunnan järjestämässä tilaisuudessa koulussa on mahdollisuus uskonharjoittamiseen, kannattaako sitä mahdollisuutta käyttää, jos nuoret itse eivät sitä halua tai kaipaa?

Kaiken kaikkiaan koko tutkimuksesta on saatavilla johtopäätös, että päivänavauksia tulee tarkastella nuorten näkökulmasta entistä tarkemmin. Vaikka nuoret itse kokivat tutkimuksen mukaan vaikuttamismahdollisuuden merkityksen melko pieneksi, ei tule unohtaa, että seurakunnassa työtämme ohjaa osallisuuden tärkeys. Oman Jumalasuhteen kannalta myös seurakuntayhteys on merkittävää ja päivänavaukset ovat tärkeitä seurakuntayhteyden ja osallisuuden kokemuksiensa synnyttäjiä. Tämän vuoksi vastaavainen tutkimus alakouluikäisten päivänavauksista olisi hyödyllinen sekä työntekijöiden, että päivänavauksissa käyvien lasten/nuorten kannalta.

Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista tehdä vastaava tutkimus jossain muussa kunnassa/koulussa. Erityisen mielekästä olisi kohdentaa tutkimus paikkakuntaan, joissa herätysliikkeet ovat vahvassa asemassa. Esimerkiksi uskon merkitys ja uskonharjoittaminen koettiin tämän tutkimuksen tulosten mukaan suurimman osan vastanneista kohdalla etäiseksi, mutta olisiko tulos toisenlainen, mikäli tutkimusympäristö olisi toinen.

Jatkotutkimusaiheena voisi miettiä myös vastaavan tutkimuksen toteutusta samassa koulussa tämän tutkimuksen toteutustapojen mukaisesti muutaman vuoden kuluttua. Mikäli tämän tutkimuksen tuloksien ja johtopäätöksien kautta päivänavauksia tullaan kehittämään, olisi mielenkiintoista tietää, kuinka kehittämistyö on kantanut hedelmää: kuinka mielekkäänä päivänavaukset silloin koetaan ja onko nuorilla edelleen samat kiinnostuksen kohteet päivänavausteemojen suhteen.

Seurakunnan nuorisotyönohjaajan on tutkittava omaa ammatillisuuttaan pohtimalla, tavoittavatko hänen käyttämät toimintamallit ja puheet sitä, mitä nuoret todella kaipaavat. Monet käytännöt, jotka ajattelemme olevan hyviä ja toimivia saattavat olla jo aikansa nähneet ja kaipaavat uudistamista. Toisinaan uudistaminen ja vanhasta irrottaminen on haastavaa ja jopa pelottavaa. Tällaisissa tilanteissa on syytä miettiä, mitkä ovat ne lähtökohdat, miksi haluaa tehdä kristillistä kasvatustyötä. Parhaimmillaan seurakunnan työntekijät mahdollistavat nuorille tärkeitä kokemuksia seurakunnan osalli-

suudesta ja onnistuvat tukemaan nuoria omalla hengellisellä tiellään, pahimmillaan kouluissa vieraillessamme työmme voi valua hukkaan ja puhumme ainoastaan tuuleen.

Samoin tekin: jos ette kielellänne saa esiin selvää puhetta, kuinka voidaan sellainen puhe ymmärtää? Tehän puhutte silloin tuuleen. (1 Kor 14:9.)

9.2 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuskyselyä toteuttaessa nuorilla oli mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä vastauslomakkeen täyttöön ja siinä oleviin kysymyksiin liittyen. Koulun luokkatila loi kyselyn toteutukseen rauhallisen ilmapiirin, jossa kaikilla vastaajilla oli työrauha lomakkeen täyttöä varten. Itse paikalla olleena pystyin seuraamaan, että jokainen vastaaja täytti vain omaa kyselyä eikä ottanut kantaa toisen antamiin vastauksiin. Uskon tämän myös tukeneen sitä, että nuoret uskalsivat vastata kysymyksiin realistisesti oman ajatusmaailmansa mukaan. Kysely toteutettiin nimettömänä ja korostin ohjeistuksessa, että niistä ei selviä kenenkään henkilöllisyys. Kyselylomakkeet ovat olleet ainoastaan minun käytössä ja kysymykset olivat rakennettu niin, että niiden perusteella ei kenenkään henkilöllisyyttä saa selville.

Tutkimusta tehdessä huomioin, että toteutin kyselyä myös työntekijän roolissa toimiesani Auran seurakunnan nuorisotyönohjaajan viransijaisena. En havainnoinut sillä kuitenkaan olevan tutkimuksen eettisyyteen vaikuttavia tekijöitä, sillä tutkimuksen keskipisteessä oli nuoret ja heidän osallistamisensa. Vastauksia tarkastellen, vaikutti pääosin siltä, että vastaajat olivat ottaneet kyselyyn vastaamisen vakavasti. Vain muutamassa lomakkeessa oli havaittavissa, että vastaaja oli tarkoituksen mukaisesti antanut virheellisiä vastauksia.

Tutkimuskyselyn vastauksia syöttäessä havaintoaineistoon kiinnitin erityistä huomiota, siihen, että annettu vastaus tulee oikein kirjattua. Siirtäessäni havaintoaineiston Exel - taulukosta SPSS -ohjelmaan, tarkastin, että taulukot vastaavat toisiaan. Myös tuloksia käsitellessä kiinnitin tarkasti huomiota lukujen paikkansapitävyyteen, jotta esitetyt tulokset ja kaaviot olisivat täysin realistiset annettujen vastauksien kanssa.

Kyselyä toteuttaessa esiin tulleet virheet kyselylomakkeessa estivät yhden kysymyksen vastauksien käsittelyä. Muilla lomakkeessa olevilla virheillä ei ollut vaikutusta tutkimustuloksen pätevyYTEEN. Lisäksi jätin tarkoituksella vertailematta kysymystä, jossa kartoitin seurakunnan toimintaan osallistumisen aktiivisuutta. Jätin vertailun sen vuoksi pois, koska oli hieman kyseenalaista, olivatko kaikki vastaajat ymmärtäneet kysymyksen yhdenmukaisella tavalla. Tutkimuksessa kartoitettiin erikseen myös kyselylomakkeen toimivuutta, näitä tuloksia käsiteltiin edellä muiden tutkimustulosten joukossa. Esille tulleiden tulosten ja oman toteutustilanteessa olleen kokemukseni pohjalta kyselylomake oli edellä mainittuja seikkoja lukuun ottamatta koettu hyväksi.

Tutkimustulokset olisivat voineet olla laajempia ja monipuolisempia, mikäli kyselylomake olisi sisältänyt vielä tarkemmin suunniteltuja kysymyskokonaisuuksia. Mielestäni tutkimustuloksissa ilmeni kuitenkin monia keskeisiä asioita, joita tutkimuksessani oli tarkoitus kartoittaa. Lisäksi tulokset antavat tutkimustavoitteen mukaista ohjeistusta siihen, kuinka päivänavauksia jatkossa tulisi kehittää, jotta ne vastaisivat paremmin nuorten toiveita.

LÄHTEET

- Aalberg, Veikko & Siimes, Martti A. 2007. LAPSESTA AIKUISEKSI, nuoren kypsyminen naiseksi ja mieheksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Airola, Marja & Tarsalainen, Anne 2005. Murkkuelämää. Helsinki: LK-kirjat.
- Hakkarainen, Kaarina & Pihkala, Panu 2012. Seurakunta ja koulu – Yhteistyön käsikirja. Helsinki: LK-kirjat.
- Hirsijärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Jyväskylän Yliopisto i.a. Määrällinen tutkimus. Viitattu 8.3.2015.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Kartano, Minna 2015. Rehtori, Auran yhtenäiskoulu. Aura. Sähköpostiviesti 23.3. Vastaaottaja Mervi Kuusisto. Tuloste tekijän hallussa.
- Kettunen, Paavo 2013. Auttava kohtaaminen I. Sielunhoidon perusteet ja teologia. Helsinki: Kirjapaja.
- Kiilakoski, Tomi 2012. Nuorisotalotoiminnan kehittäminen. Teoksessa Katja Komonen, Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 125–148.
- Köykkä, Arto 2014. Nuorisotyön alkeet ja jatko. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja.
- Lahtiluoma, Sami & Turunen, Raimo 2011. Kunta ja seurakunta – vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Lahtinen, Matti 2011. Oppilas- ja opiskelijahuolto. Teoksessa Kimmo Aaltonen (toim.) Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanomat. 69–73.
- Lastensuojelulaki 2007. 417/13.4.2007. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 5.3.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Luodeslampi, Juha & Karjalainen, Mikko 2005. Nuorisotyö koulussa ja oppilaitoksissa. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 119–137.

- Lämsä, Anna-Liisa 2009. Koti, koulu ja katu lasten ja nuorten kasvuympäristöinä. Teoksessa Anna-Liisa Lämsä (toim.) Mun on paha olla – Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 55–58.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a. Kasvatus ja kasvatustietoisuus. Viitattu 10.1.2015.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/kasvatuksen_tapoja/
- Mattila, Kati-Pupita 2010. ASIAKKAANA IHMINEN – Työnä huolenpito ja auttaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2007. Mitä on kristillinen kasvatus? Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat. 63–82.
- Nuorisolaki 2006. 72/27.1.2006. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 5.3.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 10.4.2015.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus
- Opetushallitus 2013. Nuorten osallisuus ja oppilaskuntatoiminta. Viitattu 10.3.2015.
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/osallisuus_ja_oppilaskuntatoiminta
- Opetushallitus 2014. Ohje uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen esi- ja perusopetuksessa. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 20.1.2015.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/uskonnon_ja_elamankatsomustiedon_opetus
- Perusopetusasetus 1998. 21.8.1998. Finlex - Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 5.3.2015.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980852?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perusopetusasetus](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980852?search[type]=pika&search[pika]=perusopetusasetus)
- Pihkala, Panu 2010. Seurakunnan ja koulun yhteistyö. Teoksessa Eero Jokela & Heli Pruukki (toim.) Jo iso, vielä pieni – kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-kirjat. 93–112.

- Pruuki, Lassi 2010a. Hengellinen lapsi. Teoksessa Eero Jokela & Heli Pruukki (toim.)
Jo iso, vielä pieni – kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: LK-kirjat.
222–234.
- Pruuki, Lassi 2010b. Rippikoulun pikku jättiläinen. Helsinki: LK-kirjat.
- Raamattu, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöö-
tön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Sarkimaa Sakari 2015. Seurakunnat mukaan opetussuunnitelmiin. Kotimaa 101 (16), 8–
9.
- Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013. Nuoret seurakuntalaisena - kehittämissasia-
kirja. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:6. Helsinki:
Kirkkohallitus.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2015. Lapsivaikutusten arviointi Suomen evanke-
lis-luterilaisessa kirkossa – Ohjeistus. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 21,
Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a. Aamenesta Öylättiin. Nuorisotyö. Viitattu
6.3.2015. <http://www.ev12.fi/sanasto/index.php/Nuorisoty%C3%B6>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b. Varhaiskasvatus-, nuoriso- ja rippikoulutyö.
Viitattu 10.3.2015. <http://sakasti.evl.fi/tilastot/toiminta/kasvatus>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.c. Rippikoulu on seikkailu jonka voi kokea
vain kerran. Viitattu 3.1.2015.
[http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/988645155570A7D2C2256FEA003704
0C?OpenDocument&lang=FI](http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/988645155570A7D2C2256FEA0037040C?OpenDocument&lang=FI)
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.d. Koulu ja kirkko yhdessä. Viitattu 8.3.2015.
koulujakirkko.evl.fi/yhteistyö
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.e. Koulu ja kirkko. Yhteistyö kantaa kriisiti-
lanteissa. Viitattu 15.3.2015. <http://koulujakirkko.evl.fi/18-kriisiyhteistyö>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.f. Koulu ja kirkko. Seurakunnan päivänavaus.
Viitattu 10.2.2015. [http://koulujakirkko.evl.fi/54-seurakunnan-
paivanavaus](http://koulujakirkko.evl.fi/54-seurakunnan-paivanavaus).
- Suomen perustuslaki 1999. 731/11.6.1999. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Ajan-
tasainen lainsäädäntö. Viitattu 8.2.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P11>

- Suomen uskonnonopettajain liitto ry i.a. Uskonnonopetus Suomessa. Viitattu 10.4.2015.
<http://www.suol.fi/index.php/uskonnonopetus-suomessa>
- Söderlund, Markus 2012. Järjestöt nuorisotyön kehittämisen ympäristönä. Teoksessa Katja Komonen, Leena Suurpää & Markus Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto. 192–210.
- Tilastokeskus 2012. Aura. Viitattu 4.3.2014.
<http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/019.html>
- Tuominen, Hans 2005. Elän ja hengitän – nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy. 35–54.
- Uskonnonvapauslaki 2003. 453/6.6.2003. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 8.2.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453#L3>
- Vainio, Mari 2003. NUOREN HENGELLINEN ELÄMÄ, USKONELÄMÄ?! Diakonia-ammattikorkeakoulu. Porin yksikkö. Opinnäytetyö.
- Vanne, Antti 2008. Kristillinen kasvatus koulussa. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 131–140.
- Wikman, Noora 2014. Koulun päivänavaukset murroksessa. Kotimaa 109 (19), 6-7.
- Wikström, Owe 2000. Salattu ihminen. Helsinki: Kirjapaja OY.
- Ylen aamu-tv: Tänään otsikoissa. Suomi 2015. Vastaava tuottaja: Jukka Niva. Esitetty 27.3.2015. YLE TV 1.

Seurakunnan aamunavaukset tällä hetkellä

9. Aamunavausten mielenkiintoisuus

- 1 Ne ovat mielestäni kiinnostavia
- 2 Toisinaan ne ovat kiinnostavia
- 3 Useimmiten ne eivät kiinnosta minua
- 3 Ne eivät kiinnosta minua koskaan

10. Aamunavauksen kulun ja sisällön seuraaminen ja kuuntelu on

helppoa	1	2	3	4	haasteellista
mielekästä	1	2	3	4	ei mielekästä

11. Aamunavauksien musiikkiosuuksiin osallistun laulamalla mukana

- 1 Aina
- 2 Useimmiten
- 3 Harvoin
- 4 En koskaan

12. Aamunavauksen jälkeen olen usein **(voi valita useamman vastausvaihtoehdon)**

- 1 Jäänyt pohtimaan puhuttua aihetta
- 2 Jäänyt pohtimaan aihetta ja keskustellut siitä kaverini kanssa
- 3 Keskustellut aiheesta kaverini kanssa
- 4 Unohtanut aiheen, mutta pohtinut sitä myöhemmin
- 5 Unohtanut aiheen saman tien enkä ole pohtinut sitä millään tavalla.

13. Mitä mieltä olet seurakunnan aamunavauksen rakenteesta (musiikki-, puhe-, musiikkiosuus)

- 1 Rakenne on hyvä ja toimiva
- 2 Musiikki pitäisi olla vain lopussa
- 3 Musiikki pitäisi olla vain alussa
- 4 Aamunavaus pitäisi rakentaa aivan eritavalla, miten? _____

Mitä toivot seurakunnan aamunavauksilta

14. Millainen on mielestäsi hyvä aamunavaus **(voi valita useamman vastausvaihtoehdon)**

- 1 Ajatuksia herättävä
- 2 Mielenkiintoinen kuunnella
- 3 Monipuolinen
- 4 Ajankohtainen
- 5 Lyhyt ja selkeä
- 6 Jotain muuta, mitä _____
- 7 En osaa sanoa

15.

Mitä näistä toivot aamunavauksien antavan sinulle eniten **(voi valita useamman vastausvaihtoehdon)**

- 1 Ymmärrystä siitä, miten Jumala kuuluu elämäni ja o osa sitä
- 2 Tukea omaan uskooni Jumalaa kohtaan
- 3 Vastauksia kysymyksiin, jotka mietityttävät minua elämässäni
- 4 Oppia elämään Jumalan tahdon mukaisesti
- 5 En mitään
- 6 Jotain muuta, mitä _____

16. Haluaisitko nuorten itse olevan mukana toteuttamassa aamunavauksia (esimerkiksi esiintymällä, lukemalla tekstejä ym.)

1 kyllä   2 en

17. Haluaisitko sitä itse osallistua aamunavauksien toteuttamiseen (esimerkiksi esiintymällä, lukemalla tekstejä ym.)

1 kyllä   2 en

18. Kuinka tärkeää on saada vaikuttaa seurakunnan aamunavauksiin

- 1 Erittäin tärkeäksi
- 2 Melko tärkeäksi
- 3 Ei kovin tärkeäksi
- 4 Ei lainkaan tärkeää

19. Valitse seuraavista **vähintäänkin kolme (3)** osaa, jotka toivot olevan seurakunnan aamunavauksissa mukana

- 1 Musiikkia
- 2 Laulua
- 4 Kuvia
- 5 Videoita
- 6 Raamatun kertomuksia
- 7 Tarinoita
- 8 Rukousta
- 9 Yhteistä toimintaa
- 10 Jotain muuta, mitä? _____

20. Minkälaista musiikkia toivot aamunavauksissa olevan (**voit valita useamman vastausvaihtoehdon**)

- 1 Virsiä yhteislauluna
- 2 Nuorten veisuja tai muita hengellisiä lauluja yhteislauluna
- 3 Virsiä työntekijän esittämänä
- 4 Nuorten veisuja tai muita hengellisiä lauluja työntekijän esittämänä
- 5 Levyiltä soitettavaa hengellistä nuorisomusiikkia
- 6 Jotain muuta, mitä _____

21. Kuinka toivot raamattua käytettävän aamunavauksissa (**voit valita useamman vastausvaihtoehdon**)

- 1 Lukemalla aiheeseen sopivia Raamatun tekstejä
- 2 Tarinoiden kautta, jotka käsittelevät Raamattua
- 3 Avaamalla Raamatun tekstejä niin, että ymmärrän miten ne koskevat elämääni
- 4 En osaa sanoa

22. Mitä toivot aamunavauksien pääsääntöisesti käsittelevän **(voit valita useamman vastausvaihtoehdon)**

- 1 Kirkkovuoden/-pyhien mukaisia aiheita (esim. adventti, pääsiäinen, helluntai jne.)
- 2 Raamatunteksteihin liittyviä aiheita
- 3 Yhteiskunnallisesti ajankohtaisia aiheita (esim. ihmisten hyvinvointia Suomessa jne.)
- 4 Maailman laajuisesti ajankohtaisia aiheita (esim. sotatilanteita, luonnonkatastrofeja jne.)
- 4 Nuorten elämään liittyviä aiheita

23. Mitkä seuraavista ovat sinusta mielenkiintoisia teemoja, **valitse vähintään seitsemän (7)**.

- 1 Ystävyys
- 2 Luonto ja ympäristö
- 3 Pyhä Henki
- 4 Riidat kavereiden kanssa
- 5 Rukous
- 6 Jumalan olemus
- 7 Ristiriidat nuoren ja vanhempien välillä
- 8 Kuolema
- 9 Perhe
- 10 Raamattu
- 11 Kansainvälisyys
- 12 Jeesuksen vertaukset
- 13 Taivas ja helvetti
- 14 Rakkaus
- 15 Seurakunta yhteys
- 16 Kolmiyhteinen Jumala
- 17 Kiusaaminen
- 18 Seurustelu
- 19 Koulu ja opiskelu

24. Kerro omin sanoin mitkä ovat sellaisia aiheita, joita toivot käsiteltävän

---

---

25. Kerro omin sanoin, kuinka haluaisit aamunavauksia kehitettävän

---

Palaute kyselyystä

26.

- 1 Lomake oli hyvä ja selkeä
- 2 Lomake oli sekava
- 3 En osaa sanoa

27.

- 1 Kysely oli sopivan pituinen
- 2 Kysely oli liian pitkä
- 3 Kysely oli liian lyhyt

28. Kysymykset olivat

- 1 Helposti ymmärrettäviä
- 2 Osa helposti ymmärrettäviä, osa epäselviä
- 3 En ymmärtänyt kaikkia kysymyksiä